

**Uchwała Nr XII/80/2005
Rady Miasta Świeradów-Zdrój
z dnia 26 października 2005 roku**

w sprawie: uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj.: Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 ze zmianami) Rada Miasta Świeradów-Zdrój uchwala, co następuje :

§ 1

Uchwala się Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój, którego treść określa załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega podaniu do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

Uzasadnienie:

Formalną podstawę opracowania Programu Ochrony Środowiska stanowi art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 ze zmianami).

Program został opracowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy „WSPÓLNOTA AKADEMICKA”, ul. Sejmowa 5A na zlecenie Burmistrza Miasta Świeradów-Zdrój, w oparciu o umowę z dnia 15 czerwca 2004 roku. Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój uzyskał pozytywne opinie Zarządu Województwa Dolnośląskiego i Zarządu Powiatu Lubańskiego.

Projekt Programu przedstawia opis aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów w tym mechanizm prawo – ekonomiczne i środki finansowe.

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XII/8/2005

Rady Miasta Świeradów-Zdrój

z dnia 26.10.2005 r.

Gmina Miejska Świeradów-Zdrój

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój

Opracował zespół:

Dr Piotr Simiczyjew

Dr inż. Andrzej Witt

Spis treści

1. WSTĘP.....	9
1.1. PODSTAWA FORMALNA I PRAWNA OPRACOWANIA.....	9
1.2. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA.....	11
1.3. CEL OPRACOWANIA.....	11
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA.....	21
2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY ŚWIERADÓW ZDRÓJ.....	21
2.1.1. Położenie gminy i zabudowa.....	21
2.1.2. Dane administracyjne.....	22
2.1.3. Demografia i osadnictwo.....	23
2.1.4. Infrastruktura na terenie gminy.....	23
2.1.4.1. Gospodarka wodno – ściekowa.....	23
<i>Zasoby wód powierzchniowych zasilające istniejące ujęcia, są wystarczające do pokrycia bieżących potrzeb użytkowników w relacji średniego poboru dobowego. W trakcie długich okresów bezdeszczowych występują lokalne problemy z zaopatrzeniem mieszkańców w wodę. Rozwój bazy turystyczno uzdrowiskowej powoduje zwiększone zapotrzebowanie na dostawę wody. Koniecznym jest budowa ujęcia na rzece „Kwisa”.</i>	
.....	23
2.1.4.2. Drogi	24
2.1.4.4. Podmioty gospodarcze.....	25
2.2. WALORY KULTUROWE.....	27
3. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	27
3.1. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA.....	27
3.1.1. Zasoby surowców mineralnych gminy.....	27
3.1.2. Gleby.	28
3.2. KLIMAT.....	28
3.2.1. Charakterystyka warunków klimatycznych rejonu gminy.....	28
3.2.2. Stan zanieczyszczeń powietrza i źródła emisji.....	29
3.2.3. Klimat akustyczny.....	30
3.3. ZASOBY WODNE GMINY ORAZ STAN ICH ZAGOSPODAROWANIA.....	30
3.3.1. Wody powierzchniowe.....	30
3.3.2. Wody podziemne.....	32
3.4. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	34
3.4.1. Lasy.....	35
3.4.2. Charakterystyka ogólna świata zwierząt.....	35
3.4.3. Charakterystyka ogólna fauny Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.....	35
3.6. ZANIECZYSZCZENIA ŚRODOWISKA ODPADAMI.....	35
3.6.1. Odpady komunalne.....	36
3.6.2. Odpady z handlu i usług.....	37
3.6.3. Odpady z przemysłu.....	37
3.6.4. Odpady niebezpieczne.....	37
3.6.5. Odpady z sektora budowlanego.....	38
3.6.6. Odpady z oczyszczalni ścieków.....	38
3.7. SYSTEM ZBIÓRKI ODPADÓW.....	38
4. POLITYKA I HARMONOGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	38
5. DŁUGOTERMINOWE CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W OCHRONIE ŚRODOWISKA W GMINIE (DO 2011 ROKU).....	41
5. KIERUNKI PROGNOZOWANYCH ZMIAN WPLYWAJĄCYCH NA POPRAWĘ STANU ŚRODOWISKA.....	41
5.1. OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.....	41
5.1.1 Cele długoterminowe.....	42
5.1.2. Realizacja programu ochrony wód.....	44
Zaopatrzenie w wodę.....	44

5.2. GOSPODARKA ODPADAMI.....	47
5.2.1. Cele długoterminowe.....	47
5.3. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	47
5.3.1. Cele długoterminowe.....	47
5.4. HAŁAS.....	48
5.4.1. Cele długoterminowe.....	48
5.5. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	48
5.5.1. Cele długoterminowe.....	48
5.6. AWARIE PRZEMYSŁOWE.....	49
5.7. OCHRONA PRZYRODY.....	49
5.7.1. Cele długoterminowe.....	49
5.8. OCHRONA GLEB.....	50
5.9. LASY.....	50
5.10. TERENY POPRZEMYSŁOWE.....	51
5.10.1. Cele długoterminowe.....	51
5.11. OCHRONA PRZED POWODZIĄ.....	51
<i>Celem strategicznym jest zapobieganie zagrożeniom powodziowym.....</i>	<i>51</i>
5.11.1. Cele długoterminowe.....	51
5.12. EDUKACJA EKOLOGICZNA.....	52
6. ZADANIA KRÓTKOTERMINOWE.....	52
JEDNOSTKI REALIZUJĄCE.....	54
7. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM.....	68
7.1. DEFINICJA I ZAKRESY.....	68
7.2. ZASADY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	68
7.2.1. Zasada zrównoważonego rozwoju.....	69
7.2.2. Zasada kompleksowości ochrony środowiska.....	69
7.2.3. Zasada prewencji.....	70
7.2.4. Zasada sprawcy.....	70
7.3. GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA W USTAWOWEJ STRUKTURZE PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	70
7.4. SPECYFIKA ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM NA SZCZEBLU GMINY.....	72
7.5. INSTRUMENTY ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM.....	73
7.6. TYPY INSTRUMENTÓW WEDŁUG SPOSOBU ODDZIAŁYWANIA.....	73
7.6.1. Instrumenty bezpośredniego oddziaływania.....	73
7.6.2. Instrumenty planowe.....	74
7.6.3. Instrumenty pośredniego oddziaływania.....	75
7.6.4. Instrumenty typu represyjnego.....	76
7.6.5. Formy działania administracji publicznej.....	76
7.7. ZADANIA ORGANÓW GMIN WEDŁUG PRZEDMIOTOWYCH ZAKRESÓW REGULACJI.....	76
7.7.1. Gospodarka wodna i ochrona wód /kompetencje ustalone ustawą – Prawo wodne oraz ustawą – Prawo ochrony środowiska/.....	76
7.7.2. Ochrona powietrza /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska/.....	78
7.7.3. Ochrona przed hałasem i polami elektromagnetycznymi /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska/.....	78
7.7.4. Ochrona przyrody /kompetencje ustalone ustawą o ochronie przyrody/.....	79
7.7.5. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gruntów rolnych i leśnych /kompetencje ustalone ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych/.....	80
7.7.6. Gospodarowanie przestrzenią /kompetencje ustalone ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym /.....	81
7.7.7. Gospodarowanie odpadami /kompetencje ustalone ustawą o odpadach, ustawą o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej oraz ustawą o utrzymaniu porządku i czystości w gminie/.....	82
7.7.8. Rolnictwo i łowiectwo /kompetencje ustalone ustawą o ochronie roślin uprawnych i ustawą Prawo łowieckie/.....	86
7.8. POZOSTAŁE INSTRUMENTY.....	86
7.8.1. Środki finansowo-prawne.....	86
7.8.2. Umowy publicznoprawne.....	91
7.8.3. Środki represyjne.....	91
7.9. ZARZĄDZANIE GMINNYM PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	93
7.9.1. Jednostka zarządzająca programem.....	93
7.9.2. Ramy czasowe.....	94
7.9.3. Operatywna struktura celów środowiskowych.....	94

7.9.4. Harmonogram wdrażania gminnego programu ochrony środowiska.....	96
7.10. MONITORING.....	96
8. FINANSOWANIE REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE ŚWIERADÓW ZDRÓJ.....	97
8.1. OCENA WYBRANYCH PARAMETRÓW BUDŻETU GMINY ŚWIERADÓW ZDRÓJ.....	99
9. CELE STRATEGICZNE.....	100
10. GŁÓWNE CELE ROZWOJU	102
11. STRESZCZENIE PROGRAMU.....	103
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE.....	105
LITERATURA.....	106

Spis tabel

1. Stan zagospodarowania gruntów Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.
2. Struktura wiekowa ludności Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój. (wg. „Rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego 2003 r).
3. Uzbrojenie w sieci wodociągowo – kanalizacyjne na terenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój (wg. „Rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego 2003 r).
4. Sieć dróg na terenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.
5. Zestawienie opadów normalnych (N), roku wilgotnego (W) i suchego (S) w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
6. Stan czystości wód Kwisy w 2002 r w jej górnym biegu (w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój).
7. Zestawienie pomiarów przepływów rzek Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.
8. Zestawienie pomników przyrody w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
9. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony zasobów wodnych i gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
10. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zaopatrzenia w wodę w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
11. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
12. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony powietrza w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
13. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed hałasem w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
14. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zagrożeń kryzysowych w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
15. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przyrody w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
16. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
17. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.
18. Harmonogram wdrażania programu ochrony środowiska w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.

Spis rysunków

1. Położenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.
2. Zlewnia rzeki Kwisy w górnym jej biegu.

1. WSTĘP

1.1. Podstawa formalna i prawna opracowania

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój” został opracowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy "WSPÓLNOTA AKADEMICKA" ul. Sejmowa 5A w Legnicy na zlecenie Burmistrza Miasta Świeradów-Zdrój w oparciu o umowę z dnia 15 czerwca 2004 roku .

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój został opracowany w oparciu o następujące akty prawne:

USTAWY

Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zmianami), która określa zakres merytoryczny mniejszego opracowania.

Ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zmianami),

Ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustaw - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085),

Ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zmianami),

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zmianami),

Ustawę z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78, z późn. zmianami),

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. Nr 111, poz. 724 z późn. zmianami),

Ustawa z dnia 12 lipca 1995 r. o ochronie roślin uprawnych (Dz. U. Nr 90, poz. 446 z późn. zmianami),

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zmianami),

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. Nr 115, poz. 1229 z późn. zmianami),

Ustawę z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z późn. zmianami),

Ustawę z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132, poz. 622 z późn. zmianami),

Ustawę z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (tekst jednolity - Dz. U. Nr 106 z 2000r. z późn. zmianami).

Ustawę z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. Nr 9, poz. 43 z 1997r., z późn. zmianami).

Ustawę z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 63 8 późn. zmianami).

ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66 poz. 620),

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Cele i priorytety Programu Ochrony Środowiska są zgodne z celami i priorytetami zawartymi w następujących dokumentach:

„Polityka Ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na 2007-2010" Rada Ministrów, Warszawa, grudzień, 2002

„Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010" Rada Ministrów Warszawa, listopad 2002 r.

Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000-2006; Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2000 r.

Strategia rozwoju energetyki odnawialnej; Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2000 r.

Polityka leśna państwa (wraz z dokumentami uzupełniającymi, takimi jak Krajowy program zwiększenia lesistości. Strategia ochrony leśnej różnorodności biologicznej i in.); Ministerstwo Środowiska, Warszawa 1999 r.

Narodowa strategia edukacji ekologicznej; Ministerstwo Środowiska, Warszawa 1998 r.

Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju - Polska 2025; rządowe Centrum Studiów Strategicznych, Warszawa 2000 r.

Narodowa strategia rozwoju regionalnego; Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2000 r.

Założenia polityki energetycznej Polski do 2020 roku; Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2000 r.

Polityka transportowa państwa na lata 2001-2015 dla zrównoważonego rozwoju kraju; Ministerstwo Infrastruktury, Warszawa 2001 r.

Średniookresowa strategia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 1999 r.

Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006 ; Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2001,

Narodowy program przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej; Komitet Integracji Europejskiej, Warszawa 1998 r. (ze zmianami)

art. 17 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. Nr 62 z dnia 20 czerwca 2001 r., poz. 627). Przy opracowaniu Programu wykorzystano też „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” Ministerstwa Środowiska z grudnia 2002 r.

1.2. Przedmiot i zakres opracowania

Program ochrony środowiska jest dokumentem określającym cele i zadania administracji w zakresie ochrony środowiska oraz racjonalnej gospodarki jego zasobami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Dokument ten, chociaż ma charakter autonomiczny służący przede wszystkim zarządzaniu środowiskiem w skali gminy, stanowi element realizacji polityki państwa i województwa zapisanej we właściwych dokumentach – krajowym i wojewódzkim. W szczególności dotyczy to „II Polityki Ekologicznej Państwa”, przyjętej uchwałą Sejmu i ustalający cele średniookresowe (lata 2002-2010r.) i cele długookresowe (lata 2010-2025) w zakresie ochrony i wykorzystania środowiska z zachowaniem zasad określonych w „Długookresowej strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju POLSKA 2025” opracowanej przez Radę Ministrów zgodnie z rezolucją Sejmu RP z dnia 2 marca 1999 r.

W polityce ekologicznej państwa ustala się cele i zadania niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki poprzez działania przeciwstawiające się niekorzystnym wpływom na środowisko oraz racjonalną gospodarkę zasobami środowiska – wodą, powierzchnią ziemi, powietrzem, surowcami – w aspekcie jakości życia człowieka oraz zachowania walorów przyrodniczych.

Drugim ważnym dokumentem uwzględnianym w Programie Ochrony Środowiska Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój jest „Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego” uchwalony w 2002 r. Ze zrozumiałych względów tylko niektóre z ustaleń obu przytoczonych powyżej dokumentów mogły być uwzględnione w niniejszym programie.

1.3. Cel opracowania

Z dniem 01.01.99 r. ustawą z dnia 24.07.98 r.¹ został wprowadzony zasadniczy, trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego wyrazem jest istnienie samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Ustawa ta stanowi fundament wielkiej reformy administracyjnej, której skutkiem jest nie tylko zmiana właściwości miejscowej organów władzy, ale również właściwości rzeczowej, wyrażającej się w tym, że modyfikacja podziału terytorialnego doprowadziła jednocześnie do niejednokrotnego przesunięcia kompetencji

¹Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej (Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668)

między jednostkami samorządu terytorialnego jak również do zdecentralizowania nowych zadań przez administrację rządową.

Uwzględniając zmiany kompetencyjne wprowadzone w drodze nowej reformy administracyjnej oraz akty prawne regulujące poszczególne komponenty środowiska i ich ochronę, zadania gminy z zakresu ochrony środowiska można podzielić na sześć grup²:

- I. Zadania o charakterze ogólnym.
- II. Zadania w zakresie gospodarowania i ochrony wód.
- III. Zadania w zakresie ochrony powietrza (w tym ochrony przed hałasem i wibracjami).
- IV. Zadania w zakresie ochrony przyrody (flory i fauny) i krajobrazu.
- V. Zadania w zakresie ochrony powierzchni i wnętrza ziemi.
- VI. Zadania w zakresie ochrony przed szczególnymi rodzajami zagrożeń (odpady, substancje trujące).

I. ZADANIA O CHARAKTERZE OGÓLNYM.

Do zadań tych należy zaliczyć:

Opracowanie programów ochrony środowiska, kształtowanie przestrzeni i ogólną odpowiedzialność za stan środowiska na danym terenie.

Powyższy obowiązek wynika z **ustawy prawo ochrony środowiska**, który stanowi, że organy administracji publicznej zapewniają warunki niezbędne do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju oraz przestrzegania przepisów o ochronie środowiska na terenie objętym właściwością tych organów przez podległe i nadzorowane przez te organy jednostki organizacyjne. Dla realizacji tego zadania organ uchwałodawczy samorządu gminnego – rada miasta, posiada kompetencje do opracowywania programów zrównoważonego rozwoju oraz programów ochrony środowiska. Programy te powinny być zgodne z polityką ekologiczną państwa³ oraz stanowić inwentaryzację problemów lokalnych, a także w celu ich eliminacji – realny i strategiczny program działania uwzględniający wszystkie wymagania zasady zrównoważonego rozwoju.

Jeśli chodzi natomiast o odpowiedzialność gminy za przestrzeganie przepisów o ochronie środowiska przez podległe i nadzorowane jednostki organizacyjne, Burmistrz Miasta Świeradów-Zdrój w celu wywiązania się z tego obowiązku, został wyposażony w uprawnienia kontrolno – nadzorcze, takie jak: wstęp na teren nieruchomości, przeprowadzenie badań, żądanie informacji, przesłuchiwanie osób, żądanie okazania dokumentów i innych danych mających związek z przedmiotem kontroli. Niezwykle istotną kompetencją sankcjonującą łamanie „prawa ochrony środowiska” jest uprawnienie Burmistrza Miasta do występowania w charakterze

² Podział wg Górskiego M., *Reforma administracji publicznej*, wyd. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 1999 r.

³ Uchwała Sejmu RP z dnia 10 maja 1991 r. w sprawie polityki ekologicznej (MP z 1991 r., Nr 18, poz. 118) oraz kolejne – II i III Polityka ekologiczna państwa, Ministerstwo Środowiska, 2002 r.

oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenie przeciw przepisom o ochronie środowiska⁴, a także prawo występowania do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań, jeżeli powstaje podejrzenie, co do naruszenia przez podmiot kontrolowany przepisów o ochronie środowiska wynikających z **ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska** z dnia 20 lipca 1991 r.⁵

Ten jednoosobowy organ może również w celu przeciwdziałania uciążliwościom dla ludzi lub środowiska, powodowanym przez maszyny lub urządzenia techniczne (instalacje), w drodze decyzji nakazać użytkownikowi wykonanie w określonym czasie odpowiednich czynności zmierzających do ograniczenia tych uciążliwości.

Bardzo istotną rolę w zachowaniu porządku i bezpieczeństwa ekologicznego oraz harmonii pomiędzy rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska, odgrywa polityka zagospodarowania przestrzennego prowadzona zgodnie z **ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym** z dnia 27 marca 2003 r.⁶.

W ramach tej polityki gmina uchwała dwa akty: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” oraz „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego”, których podstawę do sporządzania i aktualizowania stanowi zasada zrównoważonego rozwoju. Studium i MPZP są aktami prawa miejscowego gwarantującymi równowagę przyrodniczą, racjonalną gospodarkę zasobami przyrodniczymi zwłaszcza tymi nieodnawialnymi, ale przede wszystkim mają na celu ochronę walorów krajobrazowych oraz warunków klimatycznych.

W zakresie polityki przestrzennej gminy na organie wydającym wszelkie rozstrzygnięcia – decyzje administracyjne spoczywa obowiązek uwzględniania wymagań ochrony środowiska, a głównie ustaleń MPZP dotyczących ochrony środowiska. Obowiązek ten jest zabezpieczony sankcją nieważności decyzji zgodnie z art. 11 ustawy prawo ochrony środowiska. W przypadku braku MPZP w gminie (ustawodawca również taką sytuację prawną unormował) gminy określają przeznaczenie poszczególnych gruntów posługując się danymi z powiatowych ewidencji gruntów oraz decyzjami w zakresie warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W zakresie realizacji zasady zrównoważonego rozwoju Tytuł I Dział VII ustawy prawo ochrony środowiska wylicza podstawowe obowiązki zarówno administracji rządowej jak i samorządowej, których realizacja powinna być zapewniona przy podejmowaniu różnego rodzaju rozstrzygnięć szczegółowych, zarówno w postaci aktów normatywnych, jak i decyzji administracyjnych. Do obowiązków tych należy m.in.: rozmieszczenie środków produkcji w sposób najmniej szkodliwy dla środowiska, budowa i instalowanie urządzeń chroniących środowisko, gospodarcze

⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późn. zmianami)

⁵³³ Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 1991 r., Nr 77, poz. 885 z późn. zmianami)

⁶ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.03 Nr 80, poz. 717)

wykorzystanie odpadów i ścieków, ich unieszkodliwianie lub likwidacja, działania kontrolno – pomiarowe stanu zagrożenia środowiska itp.

b) Gromadzenie i dysponowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację zadań związanych z ochroną środowiska.

Podstawą finansowania zadań gminy związanych z ochroną środowiska są fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Dział II Rozdział 4 ustawy prawo ochrony środowiska „rysuje” ogólny kształt ich funkcjonowania.

Rozróżnić można dwa typy funduszy. Pierwszy to fundusze o charakterze wyodrębnionych jednostek organizacyjnych – fundusz narodowy i fundusze wojewódzkie. Drugi zaś to fundusze o charakterze działu celowego w budżecie gminy, czyli Gminny i Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zgodnie z w/w ustawą podstawą gospodarki finansowej funduszy ochrony środowiska są roczne plany przychodów i rozchodów uchwalane przez: radę nadzorczą narodowego funduszu, radę nadzorczą wojewódzkiego funduszu, radę powiatu powiatowego funduszu a w przypadku gminnego funduszu uchwalane przez radę miasta.

Środki finansowe, którymi te fundusze zarządzają służą finansowaniu zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej tak, aby była zagwarantowana zasada zrównoważonego rozwoju.

Dochodami tych funduszy są nie tylko wpływy z tytułu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska, ale także z tytułu kar pieniężnych za naruszenie warunków korzystania ze środowiska. Ponadto źródłem dochodu mogą być wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska, dobrowolne wpłaty zakładów pracy i innych jednostek, zapisy, darowizny osób fizycznych i prawnych oraz świadczenia rzeczowe i środki pochodzące z fundacji⁷.

Zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska poziom dochodów gminnych i powiatowych funduszy jest ograniczony, albowiem w sytuacji, w której dochód tych funduszy przekroczy 10-krotność średniej krajowej dochodów z roku poprzedniego przypadających na jednego mieszkańca, liczonej dla gmin i dla powiatów, gmina ma obowiązek przekazać nadwyżkę dochodów do właściwego funduszu wojewódzkiego.

Jeśli chodzi o organ kompetentny do gromadzenia i rozdzielania zgodnie z potrzebami wpływających środków finansowych, jest nim zarząd województwa.

Do zakresu jego obowiązków należy prowadzenie rachunków bankowych, na których gromadzone są środki oraz przekazywanie do dnia 15 następnego miesiąca poszczególnym funduszom przypadające na ich rzecz odpowiednie sumy powiększone o dochody z

⁷ art.401-403 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska

oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o koszty związane z egzekucją należności i koszty obsługi rachunków bankowych⁸.

Dochody gminnych funduszy obligatoryjnie gromadzone są na odrębnych rachunku bankowym. Istotną sprawą jest jednak celowe, racjonalne, efektywne i zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, inwestowanie środków powyższych funduszy, dlatego też ustawa nałożyła na starostów, wójtów i burmistrzów, a w przypadku gmin miejskich – na prezydenta miasta, obowiązek corocznego przedstawienia do zatwierdzenia radzie powiatu lub radzie miasta projektu zestawienia przychodów i wydatków gminnego i powiatowego funduszu. Zatwierdzone zestawienia owe organy podają do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Ustawa, poza tym, konkretnie wylicza cele, dla realizacji których przeznaczane będą środki funduszy. W przypadku środków finansowych gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej gromadzone są one z przeznaczeniem na:

- Edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju
- Wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- Wspieranie działań służących ochronie środowiska,
- Wspomaganie systemów kontrolno – pomiarowych stanu środowiska oraz systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- Realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej,
- Urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień oraz parków ustanowionych przez radę miasta,
- Wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- Wspieranie działań zapobiegających powstawaniu zanieczyszczeń i odpadów, w szczególności zmierzających do wprowadzenia czystszej produkcji,
- Realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- Profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach szczególnej ochrony środowiska, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczeń środowiska,
- Inne zadania służące ochronie środowiska wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju w gminie, ustalone przez radę miasta⁹.

⁸ art. 402 ustawy prawo ochrony środowiska

⁹ art.406 ustawy prawo ochrony środowiska

Powyższe priorytetowe zadania są realizowane przede wszystkim ze środków zgromadzonych na rachunku Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, jednak środki te mogą okazać się niewystarczające, dlatego ustawa dopuszcza możliwość wspierania działalności gminy ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Formami takiej pomocy są, po pierwsze - udzielanie oprocentowanych pożyczek, które mogą być częściowo lub całkowicie umarzane pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych efektów, po drugie- przyznawanie dotacji.

Podstawową formą udzielania pomocy finansowej ze środków wojewódzkiego funduszu są średnio- i długoterminowe pożyczki udzielane na warunkach preferencyjnych, jako uzupełnienie środków własnych dla gmin i związków gmin. Udzielenie dofinansowania następuje na podstawie umowy pożyczki pomiędzy wojewódzkim funduszem a wnioskodawcą, w tym przypadku gminą. Pożyczka jest oprocentowana według stałej stopy procentowej ustalonej w stosunku rocznym, stosownie do zawartych umów. Wysokość stopy procentowej dla gmin i związków gmin wynosi 6 %, a dla pozostałych wnioskodawców 9 %, co stawia organy samorządu terytorialnego gminy w pozycji uprzywilejowanej¹⁰.

Okres spłaty oraz formy jej zabezpieczenia są ustalane w toku negocjacji pomiędzy zarządem wojewódzkiego funduszu a pożyczkobiorcą. Spłata odsetek następuje w okresach miesięcznych, piętnastego dnia każdego miesiąca, natomiast utrata zdolności kredytowej wnioskodawcy może spowodować anulowanie uchwały przyznającej dofinansowanie w formie pożyczki¹¹.

Pożyczka udzielona gminie może zostać umorzona w części lub w całości. Przy podejmowaniu decyzji o umorzeniu wojewódzki fundusz będzie uwzględniał:

- Terminowe zakończenie zadania i uzyskanie planowanego efektu ekologicznego lub rzeczowego, zawarte w umowie pierwotnej bez aneksów.
- Spłacenie 80 % udzielonej pożyczki z oprocentowaniem w terminach ustalonych w umowie,
- Wywiązanie się pożyczkobiorcy z obowiązku uiszczania opłat i kar stanowiących dochody funduszu
- Bieżący bilans własnych środków płatniczych.

W przypadku kiedy zadanie jest dodatkowo dofinansowywane środkami wojewódzkiego funduszu w formie dotacji, pożyczka udzielona dla realizacji tego samego zadania nie podlega umorzeniu.

Kolejną formą pełnego i efektywnego realizowania zadań gminy są dotacje przyznawane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Udzielenie tego typu dofinansowania odbywa się na podstawie umowy dotacji pomiędzy funduszem a podmiotem

¹⁰ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, *Kryteria i zasady udzielania pomocy finansowej ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu*, Wrocław, styczeń 2000, s. 10.

¹¹Tamże, s.11

ubiegającym się o dotacje. Decyzję o przyznaniu dotacji, jak i udzieleniu pożyczki podejmują w postaci uchwał: Zarząd Wojewódzkiego Funduszu i Rada Nadzorcza Wojewódzkiego Funduszu¹².

Jeśli chodzi o zadania inwestycyjne, dofinansowanie w formie dotacji dla gmin i związków gmin, stanowi uzupełnienie udzielonej pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu.

Natomiast w kwestii zadań pozainwestycyjnych, umowę dotacji zawiera się na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy¹³.

Na koniec omówienia tak istotnej funkcji gminy jaką jest pozyskiwanie, gromadzenie i umiejętna dystrybucja środków finansowych funduszy, należy przedstawić kilka przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu przewidzianych do finansowania w 2000 r, dla realizacji których gminy mogły otrzymywać pożyczki i dotacje¹⁴.

W dziedzinie ochrony wód przed zanieczyszczeniem:

- Ochrona ujęć wód na potrzeby komunalne, ochrona zbiorników wód stojących oraz wykorzystanie pełnej wydajności eksploatowanych oczyszczalni ścieków.
- Porządkowanie gospodarki ściekowej w dorzeczach rzek i zlewniach wód stojących mające na celu ochronę zasobów wód.
- Realizacja kompleksowych programów porządkowania gospodarki ściekowej na terenach wiejskich

W dziedzinie gospodarki wodnej:

- Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody oraz wyższa skuteczność ochrony przeciwpowodziowej poprzez wspieranie budowy zbiorników retencyjnych, programów małej retencji, działań administratorów cieków dotyczących budowy i modernizacji urządzeń ochronnych
- Realizacja programów rozwoju infrastruktury wiejskiej w zakresie budowy i rozbudowy ujęć wodnych oraz wodociągowania.

W dziedzinie ochrony powietrza:

- Zmniejszenie emisji pyłów i gazów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na tlenki siarki, azotu oraz gazy cieplarniane z energetycznego spalania paliw i procesów technologicznych.
- Budowa sieci gazowniczych wysokiego i średniego ciśnienia, dla zwiększenia dostaw gazu do celów grzewczych.

¹²Tamże, s.11

¹³Tamże, s.11

¹⁴ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, *Lista przedsięwzięć priorytetowych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej województwa dolnośląskiego objętych finansowaniem w 2000 r. ze środków WFOŚ i GW we Wrocławiu*, Wrocław, styczeń 2000.

- Ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza przez pojazdy samochodowe.

W dziedzinie gospodarki odpadami i ochrony powierzchni ziemi:

- Realizacja gminnych, międzygminnych i powiatowych kompleksowych programów zagospodarowania odpadów komunalnych w tym wspomaganie systemów zagospodarowania osadów ścieków.
- Rekultywacja starych składowisk komunalnych i składowisk odpadów niebezpiecznych.
- Rekultywacja terenów zdegradowanych przez wojska, przemysł i wydobywanie surowców promieniotwórczych.

W dziedzinie leśnictwa:

- Ochrona ekosystemów leśnych.
- Ochrona przeciwpożarowa lasów oraz ochrona przed innymi klęskami żywiołowymi.

W dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu:

- Restytucja gatunków fauny i flory.
- Prace badawcze i projektowe związane z zasobami przyrodniczymi województwa: m.in. inwentaryzacje przyrodnicze, badanie flory i fauny, programy i plany ochrony.
- Zachowanie i przywracanie bioróżnorodności na obszarach chronionych ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych oraz zespołów parkowych.

W dziedzinie edukacji ekologicznej:

- Rozwój bazy służącej realizacji programów edukacyjnych w regionalnych ośrodkach edukacji ekologicznej, szkołach i innych ośrodkach edukacyjnych.
- Realizacja programów edukacyjnych poprzez bezpośrednie działania szkoleniowe i propagandowe, wydawnictwa popularyzujące wiedzę ekologiczną, zakup i materiałów dla działalności edukacyjnej, konkursy i olimpiady upowszechniające wiedzę i postawy ekologiczne.
- Wspieranie wydawnictw i prasy prowadzących edukację ekologiczną.

W pozostałych dziedzinach:

- Wprowadzenie programów oszczędzania surowców.
- Systemowe zwalczanie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.
- Zadania z zakresu monitoringu środowiska, w tym monitoringu przyrodniczego.
- Działania w zakresie profilaktyki zdrowotnej dzieci z obszarów, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczeń,
- Remonty i odtwarzania obiektów ochrony środowiska zniszczonych przez powódź i inne klęski żywiołowe.

- Kształtowanie sytuacji prawnej wskazanych podmiotów oddziałujących na środowisko.

Realizacja powyższego zadania zapewniona jest przede wszystkim dzięki kompetencjom o charakterze zobowiązań i reglamentacji, które umożliwiają ustalanie treści i zakresu obowiązków ochronnych na rzecz podmiotów oddziałujących na środowisko oraz określanie granic dozwolonego korzystania ze środowiska.

W chwili obecnej ustawa prawo ochrony środowiska przewiduje uczestnictwo Burmistrz Miasta w procedurze wydawania decyzji uzgadniającej warunki zabudowy i zagospodarowania terenu oraz projektu budowlanego inwestycji szczególnie szkodliwej dla środowiska i zdrowia ludzi lub inwestycji mogącej pogorszyć stan środowiska poprzez wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Ponadto jak wynika z rozdziału 2 DZIAŁU VI ustawy prawo ochrony środowiska, w sprawie planowanego przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko wymaga przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Do kompetencji pozwalających na kreowanie sytuacji prawnej podmiotów ingerujących w środowisko naturalne, można zaliczyć również uprawnienie Burmistrza Miasta do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska oraz inne uprawnienia kontrolne przestrzegania tych przepisów, które na późniejszym etapie postępowania mogą pośrednio wpływać na zmianę sytuacji prawnej podmiotów, niezgodnie z prawem, korzystających ze środowiska. Wydana przez Burmistrza Miasta decyzja nakazująca użytkownikowi instalacji wykonania w określonym czasie odpowiednich czynności zmierzających do ograniczenia lub usunięcia uciążliwości dla środowiska, zobowiązuje adresata tej decyzji do zastosowania się do treści nakazu, w przeciwnym razie będzie musiał liczyć się on z możliwością wydania kolejnej decyzji tym razem nakazującej unieruchomienie danego urządzenia¹⁵.

Ustawa prawo ochrony środowiska w sposób ograniczony dopuszcza organy gminy do bezpośredniego kształtowania sytuacji prawnej podmiotów oddziałujących na środowisko, jednakże w pozostałych aktach prawnych regulujących poszczególne komponenty ochrony środowiska i ich ochronę można dopatrzeć się wielu uprawnień przypisanym właśnie szczeblowi gminnemu.

Za przykład może tu posłużyć ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku¹⁶, która upoważnia Burmistrza Miasta do wydawania zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów, czy ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 r.¹⁷, która z kolei upoważnia gminę do wydawania zgody na miejsce oraz sposób gromadzenia odpadów przeznaczonych do wykorzystania, czy do

¹⁵ art. 363 ustawy prawo ochrony środowiska

¹⁶ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r., Nr 92, poz. 880)

¹⁷ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz.U. Nr. 62, poz. 628 ze zmianami)

wydawania zezwolenia na składowanie odpadów niebezpiecznych na wydzielonych częściach innych składowisk.

Te i inne szczegółowo określone kompetencje służą po pierwsze zapewnieniu kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska, ale przede wszystkim mają za zadanie ukształtować sytuację prawną podmiotów przyczyniających się do tzw. „rozwoju gospodarczego” w taki sposób, aby była realizowana zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiającą korzystanie z walorów środowiska naturalnego przez przyszłe pokolenia, w takim samym stopniu, jak obecne społeczeństwo.

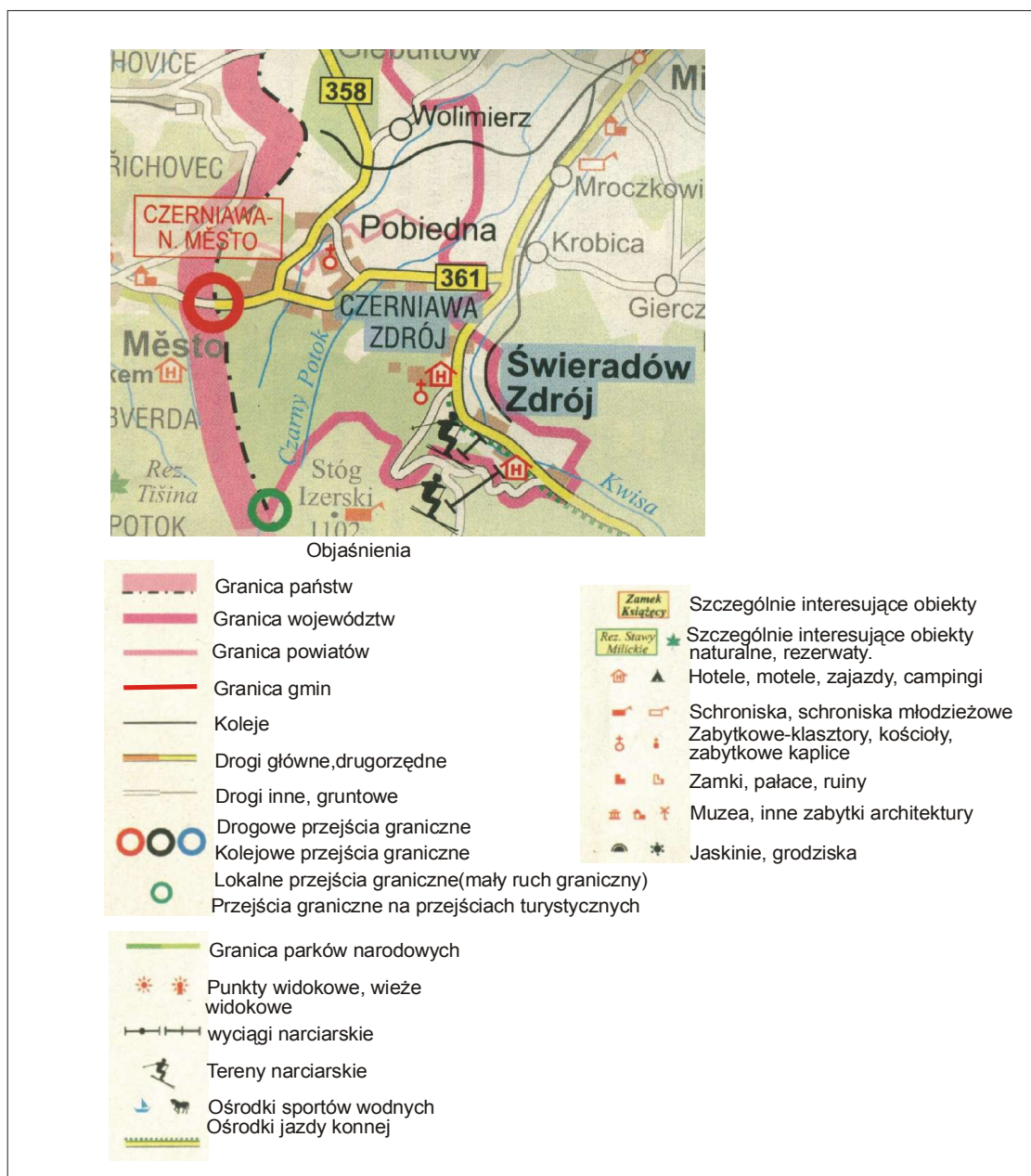
2. Ogólna charakterystyka.

2.1. Ogólna charakterystyka gminy Świeradów Zdrój

2.1.1. Położenie gminy i zabudowa.

Gmina Miejska Świeradów-Zdrój położona jest w południowo-zachodniej Polsce na Dolnym Śląsku w Sudetach Zachodnich. Według podziału Polski (J. Kondracki, 1994) oraz podziału Sudetów (W. Walczak, 1968 r.). Obszar Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój należy do makroregionu Sudety Zachodnie, a w bardziej szczegółowym ujęciu jest to mezoregion Góry Izerskie.

Obszar Gminy w jego obecnych granicach administracyjnych obejmuje dwie jednostki strukturalno - przestrzenne: Świeradów-Zdrój i Czerniawa-Zdrój położone - pierwsza w dolinie Kwisy, druga w dolinie Czarnego Potoku. Jest miastem przygranicznym i sąsiaduje bezpośrednio (w Czerniawie) z Czechami. Położone jest w odległości 19 km od Szklarskiej Poręby, 29 km od Lubania, 54 km od Bolesławca, a 34 km od Jeleniej Góry. W odległości 160 km od Świeradowa-Zdroju znajduje się miasto Wrocław, zaś do granicy z Czechami (w Czerniawie) jest z centrum 9 km. Od Drezna jest Świeradów-Zdrój oddalony o 220 km, od Frankfurtu nad Menem o 280 km, od Pragi o 140 km, a od Berlina o 320 km. W przeważającej części, od wschodu i południowego wschodu jednostka graniczy z gminą Mirsk, od północy z gminą Leśna, od zachodu (na krótkim odcinku) z Republiką Czeską. Komunikację zewnętrzną zapewniają drogi wojewódzkie: nr 361 (prowadząca z Mirska do przejścia granicznego w Czerniawie Zdroju) oraz nr 404 (ze Szklarskiej Poręby). Gminy posiada komunikację autobusową m. in. z Bolesławcem, Mirskiem, Kamienną Górą, Szklarską Porębą, Leśną, Lubinem, Lwówkiem Śląskim, Sieradzem, Łodzią, Pobiedną, Lubomierzem oraz Turkiem i Wrocławiem. Ponad 10 połączeń dziennie funkcjonuje w kierunku Czerniawy, Gryfowa Śląskiego, Jeleniej Góry i Lubania. Świeradów-Zdrój wchodzi w skład powiatu lubańskiego, a siedzibą powiatu miasto Lubań. Powiat lubański należy do najmniejszych co do wielkości. Pod względem powierzchni (428,2 km²) plasuje się na 25 miejscu. Natomiast pod względem liczby mieszkańców (około 60 tys. osób) na 16 miejscu.

Rys.1 Położenie gminy miejskiej Świeradów Zdrój.

2.1.2. Dane administracyjne

Gmina Miejska Świeradów-Zdrój zlokalizowana jest na powierzchni: 20.77 km². Na tym terenie zagospodarowanie gruntów gminy przedstawia tabela 1.

Tab.1. Stan zagospodarowania gruntów gminy Świeradów Zdrój.

Powierzchnia	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
	razem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
ha							
2077	850	208	8	244	390	826	401

2.1.3. Demografia i osadnictwo

Ludność gminy wynosi 4 663 w tym :

- mężczyźni 2 162
- kobiety 2 501

Na 1 km² gminy przypada 224.5 osób.

Ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 59.1 osób.

Tab. 1. Struktura ludności Świeradowa-Zdroju w odniesieniu do powiatu i województwa w roku 2002

Jednostka	Ogółem	Ogółem		Wiek		
		kobiety	mężczyźni	przedprodukcyjny	produkcyjny	poprodukcyjny
województwo	2 904 694	1 508 732	1 395 962	609 739	1 851 509	443 446
powiat lubański	57 811	29 960	27 851	13 173	35 942	8 696
Świeradów-Zdrój	4 663	2 501	2 162	1 002	2 931	730

2.1.4. Infrastruktura na terenie gminy

2.1.4.1. Gospodarka wodno – ściekowa

Na terenie gminy miejskiej Świeradowa-Zdroju zaopatrzenie w wodę odbywa się przy pomocy miejskiego wodociągu centralnego, zasilanego wodami powierzchniowymi. Długość sieci wodociągowej wynosiła w roku 2003 27,3 km. Posiadała ona 410 przyłączy, z których korzystało 3 455 mieszkańców gminy. Roczne zużycie wody przez gospodarstwa domowe wynosi około 115 dam³.

Istniejące studnie kopane stanowią drugorzędne źródło wody o niewielkim znaczeniu; wykorzystywane lokalnie do celów gospodarczych i porządkowych.

Zasoby wód powierzchniowych zasilające istniejące ujęcia, są wystarczające do pokrycia bieżących potrzeb użytkowników w relacji średniego poboru dobowego. W trakcie długich okresów bezdeszczowych występują lokalne problemy z zaopatrzeniem mieszkańców w wodę. Rozwój bazy turystyczno uzdrowiskowej powoduje zwiększone zapotrzebowanie na dostawę wody. Koniecznym jest budowa ujęcia na rzece „Kwisa”.

Na terenie Gminy istnieje system kanalizacji rozdzielczej, wyznaczony ukształtowaniem terenu Świeradowa-Zdroju, stanem i sposobem jego zagospodarowania, wreszcie obecnością rzeki Kwisy, stwarzającej korzystne warunki odprowadzania wód deszczowych.

Liczba przyłączy kanalizacyjnych na koniec 2003 roku wynosiła 186 (włączając budynki mieszkalne na osiedlach mieszkaniowych). Obecnie długość kanalizacji sanitarnej w mieście wynosi 33,3 km. Sieć kanalizacji sanitarnej obejmuje głównie tereny centralnej części miasta. W

Świeradowie-Zdroju planuje się budowę oczyszczalni ścieków przy ulicy Wiejskiej o przepustowości 1329 m³/d. Ścieki z Osiedla Czerniawa planuje się odprowadzić do oczyszczalni w sołectwie Pobiedna gm. Leśna. Budowa oczyszczalni ścieków w Pobiednej oraz budowa kolektorów sanitarnych w Czerniawie realizowane będą w oparciu o porozumienie komunalne z gminą Leśna w ramach projektu „Czyste źródła rzeki Kwisy i Czarnego Potoku”.

Wykaz wyposażenia gminy w sieci wodociagową i kanalizacyjną przedstawia tabela nr 3.

Tab.3. Uzbrojenie w sieci wodociagowo – kanalizacyjne na terenie Gminy Miejskiej Świeradów Zdrój. (wg. „Rocznika statystycznego województwa dolnośląskiego 2003 r)

Sieć wodociagowa	Sieć kanalizacyjna	Podłączenia do budynków mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych	Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną
		wodociagowe	kanalizacyjne		
km	km	szt.	szt.	dam ³	dam ³
27,3	33,3	404	186	105	75

2.1.4.2. Drogi

Przez Świeradów-Zdrój przeprowadzonych jest 81 km dróg gminnych i lokalnych miejskich.

Udział dróg o nawierzchni twardej, ulepszonej wynosi 64%. Komunikację zewnętrzną zapewniają drogi wojewódzkie: nr 361 (prowadząca z Mirska do przejścia granicznego w Czerniawie) oraz nr 404 (ze Szklarskiej Poręby). Zestawienie dróg Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój z podziałem na kategorie przedstawia tab.4

Tab. 4. Sieć dróg na terenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.

Nr drogi	Opis odcinka		
	Długość [km]	Nazwa odcinka	Uwagi
Drogi wojewódzkie			
361	4942	ul. Lwówecka, Sanatoryjna, Sudecka, Długa	ul. Lwówecka nowa nawierzchnia, brak chodnika
404	4924	ul. Grunwaldzka, 11 Listopada, Nadbrzeżna	ul. Grunwaldzka i Nadbrzeżna nie posiadają chodników
358	1 729	ul. Długa, łączy Czerniawę z Pobiedną	
Drogi powiatowe			
2561		część ul. Sanatoryjnej, Główna, część ul. Sienkiewicza, Kardynała Wyszyńskiego, część ul. Piłsudskiego.	Stan dróg jest nienajlepszy. Nawierzchnie dróg wykazują liczne ubytki.
Drogi gminne			

81	Drogi posiadają nawierzchnię: <ul style="list-style-type: none"> • asfaltową na odcinku 81 km, • z trylinki lub kostki bazaltowej na długości 5 km, • gruntową na długości 24.4 km 	Stan dróg jest niewystarczający, wymagają remontów.
----	---	---

Źródło: Urząd Miasta Świeradów-Zdrój

2.1.4.4. Podmioty gospodarcze

Na obecny obraz Gminy składa się historyczny układ przestrzenny oraz historyczna i współczesna zabudowa. Większość budynków to obiekty zabytkowe: mieszkalne, willowe, pensjonatowe i uzdrowiskowo - sanatoryjne. Nieznaczną część zabudowy stanowią budynki mieszkalno - gospodarcze, obiekty przemysłowe i usługowe, a pojedyncze budynki to obiekty sakralne. Wiodącą funkcją miasta jest funkcja uzdrowiskowa, a uzupełniającą funkcja turystyczno-wypoczynkowa, mieszkalna i administracyjno-usługowa. Świeradów-Zdrój stanowi centrum administracyjne, handlowe i usługowe. Zlokalizowana jest tutaj siedziba władz gminy oraz jednostki organizacyjne miasta, takie jak: Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej, Miejska Biblioteka Publiczna, Przedszkole Miejskie, Miejski Zespół Szkół w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum wraz ze Świetlicą Środowiskową „UL”, Szkoła Podstawowa Nr 2 w Czerniawie ze Świetlicą Środowiskową „Mrowisko”. Swoje siedziby mają dwa banki (BZ WBK S.A. I Oddział w Świeradowie-Zdroju i Ekspozytura PKO BP S.A., Oddział Gryfów Śląski), Urząd Pocztowy, Parafia pw. św. Józefa, Parafia pw. „Podwyższenia Krzyża”, dwa niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej świadczące usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

W Świeradowie-Zdroju jak i na terenie całego powiatu lubańskiego większość jednostek prowadzących działalność gospodarczą to przedsiębiorstwa sektora prywatnego (ponad 98,0% wszystkich zarejestrowanych podmiotów). W mieście działają 4 firmy z udziałem kapitału zagranicznego, a stanowią one 7,0% wszystkich firm tego typu zarejestrowanych w powiecie. Na 35 stowarzyszeń i organizacji społecznych zarejestrowanych w powiecie, co trzecie ma swoją siedzibę w Świeradowie-Zdroju. Znaczny jest także udział spółek prawa handlowego - 13 takich przedsiębiorstw (to 2,6% ogółu firm zarejestrowanych w mieście). Jednostki działające na terenie miasta stanowią prawie 20,0% wszystkich podmiotów funkcjonujących w powiecie lubańskim).

Obecnie istnieje w Świeradowie-Zdroju 510 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Największą liczbę miejsc pracy kreuje ochrona zdrowia i opieka socjalna (tj. niemal 42,0% wszystkich pracujących w jednostkach zatrudniających ponad 5 osób). Na drugim miejscu znajduje się działalność produkcyjna (blisko 13,0% wszystkich pracujących w jednostkach

zatrudniających ponad 5 osób). W usługach nierynkowych pracuje ponad 55,0% wszystkich pracujących, a w rynkowych ponad 20,0% pracujących. Większość pracujących w jednostkach zatrudniających powyżej 5 osób to kobiety, które stanowią niemal 65,0% ogółu pracujących. Najwięcej kobiet zatrudnionych jest w ochronie zdrowia i opiece socjalnej. Natomiast największa grupa mężczyzn pracuje w działalności produkcyjnej. Dane te jednak, w nieprecyzyjny sposób mogą opisywać rzeczywistą sytuację, ponieważ dotyczą jednostek zatrudniających ponad 5 osób, a jest wiele jednostek gospodarczych, w których mniejsza jest liczba pracujących.

Analiza informacji dotyczących udziału pracujących w poszczególnych sektorach ekonomicznych (rolnictwo, przemysł, usługi) skłania do wniosku, że pod względem struktury zatrudnienia Gmina Miejska Świeradów-Zdrój ma charakter jednostki usługowej. W sektorze usługowym odnotowano ponad 75,0% pracujących. Podmioty gospodarcze z terenu Świeradowa Zdroju stanowią niemal 12,0% ogółu podmiotów gospodarczych powiatu. Do największych pracodawców w gminie należą: „Uzdrowisko Świeradów – Czerniawa” Sp. z o.o. Nadleśnictwo Świeradów, Hotel Górski „Malachit” administrowany przez Sp. z o.o. Interferie i Zakład Przemysłu Drzewnego „Świerad”. Mocnymi stronami Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój w dziedzinie gospodarki to:

- Gmina o statusie uzdrowiska, atrakcyjne przez cały rok,
- rozwijająca się baza turystyczna (z możliwością dalszego poszerzania oferty),
- istnieje wiele konkurencyjnych podmiotów gospodarczych działających w sferze szeroko pojętej turystyki, co gwarantuje stałe podnoszenie jakości świadczonych usług,
- rozbudowana sieć telekomunikacyjna i gazowa,
- duża dostępność usług finansowych (banki, bankomaty),
- tereny przeznaczone pod inwestycje turystyczno - uzdrowiskowe,
- koncepcja budowy kolei gondolowej.

Liczbę jednostek zarejestrowanych w systemie REGON w roku 2002 przedstawia tab. 4.

Tabela 2. Liczba firm zarejestrowanych w systemie REGON w roku 2002

Ogółem	W tym					
	Przemysł	Budownictwo	Handel i naprawy	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Obsługa nieruchomości i firm; nauka	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
510	30	55	114	55	67	22

2.2. Walory kulturowe.

Świeradów-Zdrój jest jednym z najstarszych uzdrowisk na Dolnym Śląsku. Pierwsze udokumentowane wzmianki o osadzie pochodzą z początku XVI wieku. W 1572 roku w księgach śląskiego lekarza Leonarda Thunnessera znalazł się opis źródeł wód mineralnych. W 1739 roku specjalistyczna komisja Hrabiego Schaffgotscha naukowo stwierdziła lecznicze działanie wód z okolicznych źródeł. Wówczas też powstał pierwszy dom zdrojowy. W 1811 roku odkryto nowe źródło i nadano mu nazwę „Dolny Zdrój”. Od tej pory oprócz stanowiących specjalność Świeradowa kąpieli świerkowych zaczęto stosować zabiegi borowinowe. W 1895 roku pożar zniszczył część budynków Uzdrowiska, jednak już w 1899 roku powstał nowy, rozbudowany kompleks zdrojowy.

3. Charakterystyka i diagnoza stanu środowiska przyrodniczego

3.1. Geologia i geomorfologia.

Gmina Miejska Świeradów-Zdrój ma charakter górski. Położona jest w Sudetach Zachodnich w paśmie Gór Izerskich w obniżeniu świeradowskim, pomiędzy Wysokim Grzbietem (od zachodu i południowego wschodu) a Grzbietem Kamienickim (od północnego wschodu i wschodu), zaś od północy obniżenie Świeradowskie graniczy z elipsoidalną Kotliną Mirską - w obrębie Gór Izerskich, w Sudetach Zachodnich. Głównymi jednostkami morfologicznymi są stoki okalających miasto wzgórz, zajmujące 40-50% powierzchni o zróżnicowanych spadkach (od 5 do 20%) oraz dolina rzeki o asymetrycznej formie. Miasto Świeradów leży w rozszerzeniu doliny, pomiędzy przysadzistym i obłym w kształcie Stogiem Izerskim (1107 m npm) od południowego zachodu, a kopiałą Sępią Górą (828 m npm) od wschodu. Czerniawa zaś od zachodu otoczona jest przez Czerniawską Kopę (776 m npm). Od południowego wschodu osłania Czerniawę Opaleniec (821 m npm), będący niewielkim ramieniem Stogu Izerskiego. Obszar gminy prawie w całości zbudowany jest z proterozoicznych gnejsów, w różnych odmianach. Przez gminę z okolic Czerniawy (na kierunek W) biegnie wąski pas łupków kwarcytowo-skaleniovych. Strefa ta jest pocięta licznymi uskokami o przebiegu N-S. Towarzyszą jej od S wychodnie proterozoicznych granitów dwuływczykowych. Wzdłuż rzeki Kwisy leżą gliny zwałowe oraz piaski i żwiry stożków napływowych. Na dnie doliny Kwisy występują żwiry i mady holoceniowe.

3.1.1. Zasoby surowców mineralnych gminy.

W Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój występują następujące surowce mineralne:

- gnejsy,
- leukogranity,

- łupki łuszczyste.

Pod względem cech strukturalnych i teksturalnych wyróżnia się trzy podstawowe rodzaje gnejsów:

- słojuwo - oczkowe,
- drobnoziarniste,
- cienkolaminowane.

Na terenie miasta brak jest udokumentowanych kopalin stałych

3.1.2. Gleby.

Gleby w gminie to głównie, mozaika gleb brunatnych kwaśnych i płowych oraz dolinie Kwisy, mady rzeczne. Bonitacyjnie są to gleby głównie klasy V i VI, natomiast jako nieliczne występują gleby klasy IV.

Podział użytków rolnych na rodzaje gleb:

- gleby brunatne stanowią 45%,
- gleby pseudobielicowe stanowią 30%,
- mady obejmują 25%.

Gleby na terenach o większych deniwelacjach i górskim krajobrazie są zajęte przez użytki leśne. Obszary położone niżej, posiadające łagodniejsze stoki i rzeźbę typu równinnego są użytkowane rolniczo jako grunty orne (uprawa ziemniaków, owsa i żyta) lub jako użytki zielone.

3.2. Klimat

3.2.1. Charakterystyka warunków klimatycznych rejonu gminy.

Położenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój w sąsiedztwie wielkich kompleksów leśnych na zboczach górskich daje klimat bodźcowy. Klimat ten jest najchłodniejszy i najwilgotniejszy w całych Sudetach, a więc ostry i hartujący, zaś na Pogórzu Izerskim łagodny i ciepły. Gmina Miejskiej Świeradów-Zdrój znajduje się w Sudeckiej Krainie Klimatycznej - ze średnimi wpływami oceanicznymi

Średnie temperatury wynoszą:

- średnia temperatura roczna - 3.5 - 5.5°C,
- średnia temperatura stycznia od -3.0°C do 4.0°C,
- średnia temperatura lipca od -13.0°C do 14.0°C,

Średnia roczna suma parowania wskaźnikowego wynosi 520-540 mm, z czego na półrocze ciepłe przypada średnio 380-400 mm.

Długość okresu wegetacyjnego wynosi średnio 140-150 dni, dla progu termicznego 5,0°C,

Zima zaczyna się już pod koniec września, a przedwiośnie w połowie marca, wiosna rozpoczyna się w Świeradowie-Zdroju w połowie kwietnia, a lato trwa do końca sierpnia.

Okres ciepły (kiedy temperatura wynosi ponad 5 °C) trwa w mieście od 25 do 27 tygodni, zima zaś niemal 9 tygodni, lato 12 tygodni.

Przeciętna ilość opadów w skali rocznej wynosi w Świeradowie-Zdroju 1178 mm (na Stogu Izerskim 1200 mm). Miesiącem najobfitszym w opady jest lipiec (128 mm) zaś najuboższym luty (92 mm). W okresie od maja do października spada na 100 m powierzchni przeciętnie 660 mm deszczu.

Średnia liczba dni z opadami śniegu wynosi w opisywanej jednostce terytorialnej od 180 do 210 (w okresie od listopada do kwietnia).

W rejonie gminy występują porywiste, górskie wiatry typu fenów - ich wpływ powoduje podwyższenie średniej rocznej temperatury, obniżeniu niedosytu wilgotności, zmniejszeniu stopnia zachmurzenia. Wiatry te przyczyniają się do nagłego topnienia śniegów (czasami osiągają prędkość huraganu).

Tab. 5. Zestawienie opadów normalnych (N), roku wilgotnego (W) i suchego (S) w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój.

Posterunek opadowy H m. n.p.m. lata													
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII I	IX	X	
Świeradów Zdrój N	83	107	84	71	84	90	107	119	149	124	87	86	1190
543 1981 W	56	101	139	65	120	100	45	99	452	182	60	221	1620
(1954-2000) 1958 S	23	62	29	38	45	78	97	79	145	64	42	110	810

3.2.2. Stan zanieczyszczeń powietrza i źródła emisji.

Tereny gminy są ekspozowane na oddziaływanie napływowych emisji zanieczyszczeń, przenoszonych w atmosferze z obszarów uprzemysłowionych pogranicza niemiecko-polsko-czeskiego, LGOM, północnych i zachodnich Czech, zachodnich Niemiec, a także z jeszcze dalszych odległości w skali kontynentalnej. Spośród lokalnych, pewne znaczenie ma emisja niska, występująca w Kotlinie Mirska i terenach przyległych. Na obszarze tym i w jego bezpośrednim sąsiedztwie zlokalizowanych jest kilka stacji monitorujących jakość powietrza atmosferycznego. w Czerniawie (obszar ochrony uzdrowiskowej).

3.2.3. Klimat akustyczny

Gmina Miejska Świeradów-Zdrój zlokalizowana jest na pograniczu Polsko-Czeskim. Przez teren gminy aktualnie nie przebiegają drogi o dużym natężeniu ruchu. W związku z powyższym Świeradów-Zdrój nie jest narażone na nadmierny hałas wynikający z ruchu samochodowego.

3.3. Zasoby wodne gminy oraz stan ich zagospodarowania.

3.3.1. Wody powierzchniowe.

3.3.1.1. Stan wód powierzchniowych.

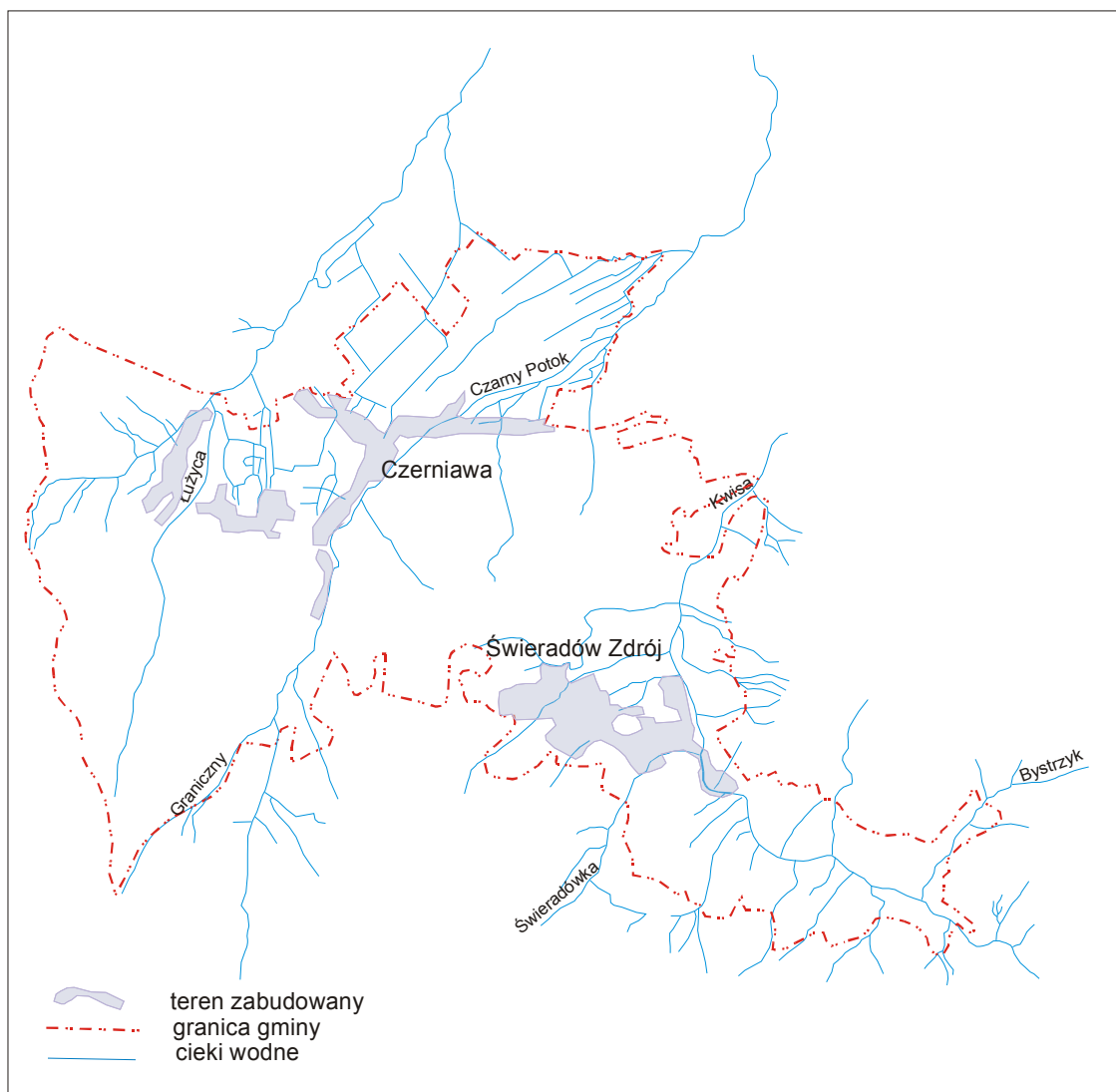
Główną rzeką przepływającą przez Gminę Miejską Świeradów-Zdrój jest Kwisa. W górnym biegu Kwisa rozdziela Wysoki Grzbiet i Grzbiet Kamienicki w Górach Izerskich, odwadniając całą ich zachodnią część. Na odcinku w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój jest typową górską rzeką, charakteryzującą się kamienistym łozyskiem, głęboko wciętą doliną, częstą zmiennością stanów wody i gwałtownymi wezbraniemi.

Tab. 6 Stan czystości wód Kwisy w 2002 r. w jej górnym biegu (w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój)

Przekrój pomiarowo-kontrolny	poniżej Świeradowa	Czarny Potok, ujęcie do Kwisy
Wskaźnik \ km	113,4	0,5/105,7
Substancje organ.	I	I
Tlen rozpuszczony	I	I
BZT ₅	I	I
ChZT _{Mn}	I	I
ChZT _{Cr}	I	I
Zasolenie	I	I
Przewodność el.	I	I
Substancje rozp.	I	I
Chlorki	I	I
Siarczany	I	I
Zawiesina ogólna	I	II
Substancje biogenne	II	II
Azot amonowy	I	I
Azot azotanowy	II	II
Azot azotanowy	I	I
Azot ogólny	I	I
Fosforany	I	I
Fosfor ogólny	I	I
Fenole lotne	II	II
Odczyn	non	non
Metale	I	I
Wskaźniki fizyko-chemiczne	non	non
Wskaźniki hydrobiologiczne	III	III
Stan sanitarny	non	non
Ocena ogólna 2000	non	non
Ocena ogólna 2002	non	non

¹ ze względu na stężenie manganu

² ze względu na stężenie rtęci

Rys. 2 Zlewnia rzeki Kwisy w górnym jej biegu.

Technicznie koryta Kwisy i Czarne Potoku zabudowane są w całości lub na dłuższych odcinkach.

Podstawowe cechy reżimowe Kwisy i Czarne Potoku są zbliżone. Obie rzeki, a zwłaszcza Kwisę, cechuje wysoka frekwencja przepływów niskich. Przy wysokim odpływie wezbraniowym wskazuje to na niską dyspozycyjność ich zasobów wodnych. Cechy te są rezultatem niskiej retencji zlewni i szybkiego obiegu wody,

Tab. 7 Zestawienie pomiarów przepływów rzek Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.

l.p.	rzeka	profil	Objętość przepływu	Data pomiaru
1	Łużyca	Czarniawa Zdrój	0.057	7.04.2002
2	Świeradówka	Świeradów Zdrój	0.225	6.04.2002
3	Kwisa	Świeradów Zdrój	0.051	6.04.2002

Przeobrażenia stosunków wodnych w gminie Świeradów Zdrój polegają na:

- regulacyjnym przeobrażeniu koryt długich odcinków rzek i pomniejszych cieków, polegającej na umocnieniu ich brzegów zabudową kamienną lub betonową, na niektórych z korekcją progową oraz niewielkimi urządzeniami piętrzącymi, tego rodzaju zabudowa znacząco zmienia tempo odpływu tymi ciekami,
- zmianie reżimu odpływu niektórych strumieniami przez przechwytywanie części ich wód ujęciami powierzchniowymi,
- przyspieszeniu tempa odpływu powierzchniowego z obszarów górskich przez wykonane systemy odwodnień dróg i szlaków turystycznych,
- częściowym drenowaniu niektórych zasobnych stref wodonośnych szczelinowo-pokrywowych w obszarach górskich systemami przechwytyjących ujęć,
- zmianach zalesienia części stoków górskich i powiązanych z tym przeobrażeniach stosunków wodnych na skutek klęski ekologicznej,
- ujęciu źródeł wód leczniczych w rejonie Świeradowa-Zdroju i osiedla Czerniawy, i przemianie tym charakteru wypływów,
- zmianie warunków zalegania i cyrkulacji niektórych zbiorników szczelinowych wód wgłębnych przez ujęcia ich odwiertami,
- zanieczyszczeniu lub obniżeniu jakości wód części odcinków cieków przez zrzuty ścieków oraz obszarowe i liniowe dopływy zanieczyszczeń,
- pogorszeniu jakości lub zanieczyszczeniu płytkich wód podziemnych w rejonach niektórych osiedli oraz strefach nieprawidłowego składowania odpadów.

3.3.2. Wody podziemne.

Górny horyzont wód podziemnych jest na terenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój ukształtowany jest nierównomiernie. Dość regularny charakter mają wody podziemne w aluwiach doliny Kwisy. Tworzą w jej ciągły poziom wodonośny, o przeważnie dość płytko zalegającym zwierciadle. Występują one w formie wąskich stref, często wciętych dolin, o znacznych nachyleniach. Nachylenia te kształtują znaczne spadki hydrauliczne zwierciadeł, co powoduje przemieszczanie się wód w aluwiach zgodnie z ruchem wody cieków. Aluwialne poziomy wodonośne są zwykle cienkie. Ich miąższość stopniowo zmniejsza się pod górę cieków, jak też następuje zwężanie stref aluwialnych. Prowadzi to przeważnie do całkowitych zaników wód aluwialnych w partiach górskich. Górne odcinki potoków są w górach całkowicie pozbawione aluwii, a ich wcięte w deluwia koryta miejscami sięgają nawet litych skał. Zasobności poziomów aluwialnych w części górskiej są niewielkie, ale ruch wód zapewnia ich szybką odnawialność. Dzięki temu bywają one ujmowane studniami gospodarskimi.

Pierwszymi wodami podziemnymi są tam płytkie systemy wód szczelinowych. Podstawowymi zbiornikami wód podziemnych omawianych terenów są wody szczelinowe płytkiego krążenia. Wodonośne szczeliny nadkapilarne w większości skał tworzą systemy połączone na znacznych przestrzeniach. W miarę jednak wzrostu głębokości najczęściej stopniowo zmniejsza się gęstość spękań wodonośnych i ich rozwarcie. Dość gęste systemy spękań wodonośnych sięgają do kilkudziesięciu metrów. Spękania związane z dyslokacjami tektonicznymi mogą mieć zasięgi znacznie głębsze. Zasoby płytkich wód szczelinowych zaliczają się do stałych. Mimo stosunkowo niskiej szczelinowatości efektywnej utrzymują się w wodonośnych szczelinowych dzięki kontaktom hydraulicznym oraz częstemu ich zasilaniu infiltracyjnemu poprzez luźne pokrywy. Szczególnie korzystnymi parametrami szczelinowatości efektywnej cechują się hornfelsy i powiązane z nimi łupki łyszczykowe. Układy spękań granitów sprzyjają natomiast wyprowadzaniu wód w wielu miejscach na powierzchnię stoków. Stąd na terenach zbudowanych z tych skał występują licznie naturalne ich wypływy szczelinowe lub szczelinowo-pokrywowe, głównie w formie nieskoncentrowanej. Skoncentrowane formy wypływów występują dość często przy korzystniejszych parametrach zawodnienia. Jednak wśród nich także przeważają źródła o umiarkowanych i niewielkich wydajnościach. Zmiany zasobności systemów wód szczelinowych płytkiego krążenia determinują dużą rozpiętość wydatków zwłaszcza wypływów szczelinowo-pokrywowych. Przy tego rodzaju wypływach w fazach braku zasilania infiltracyjnego początkowo zaznacza się stroma recesja wydatków, związana ze wyczerpywaniem okresowych zasobów pokrywowych, a następnie łagodniejsza w trakcie dopływu wód ze szczelin o znacznych średnicach. Po osiągnięciu niskich wydatków, ich recesja ulega radykalnemu wyrównaniu. Wówczas, w trakcie głębokich niżówek, wypływy są zasilane z zasobów podstawowych zbiorników systemów drobnych, nisko odsączalnych szczelin. Zasilanie głównie z systemów szczelinowych umożliwia utrzymywanie przepływów górskich strumieni w trakcie głębokich niżówek. Niektóre naturalne wypływy zostały obudowane i ujęte. Znaczniejsze jednak ilości wód dostarczają ujęcia drenażowe. Przechwytyują one wody z zasobnych zbiorników szczelinowo - pokrywowych. Omówione wody podziemne cechują się niewielką mineralizacją ogólną. Znaczna ich część zalicza się do ultrasłodkich o mineralizacji niższej od $0,1 \text{ g/dm}^3$. Niektóre wody szczelinowe są radoczynne cechują się naturalną promieniotwórczością, wywołaną rozpuszczonym w nich gazem szlachetnym radonem (Rn). Pochodzi on z rozpadu minerałów promieniotwórczych, występujących w podwyższonych ilościach w niektórych partiach granitów i skał metamorficznych. Radioaktywność radonowa ma charakter czasowy zanika po pewnym okresie na skutek całkowitego rozpadu radonu. Można ją też zlikwidować przegotowaniem wody. Radioaktywność wód oddziałuje farmakodynamicznie na organizmy. Czasowa radioaktywność radonowa o umiarkowanej sile może oddziaływać

balneoterapeutycznie. Wody wgłębne tych obszarów głównie występują w głębokich partiach skał podłoża.

Wody wgłębne skał podłoża występują w głębokich zbiornikach szczelinowych, przeważnie częściowo izolowanych skałami o niskiej szczelinowatości efektywnej. Często bywają związane ze spękaniami uskokowymi. Zawierają wody naporowe niektóre nawet pod ciśnieniami artezyjskimi. Drożne szczeliny uskokowe niekiedy mogą je wyprowadzać na powierzchnię w formie źródeł ascensyjnych, w rejonach Świeradowa-Zdroju i Osiedla Czerniawa. Wody wgłębne długo krążące głębokimi systemami spękań skał krystalicznych osiągają dość znaczną mineralizację rzadko jednak przekraczającą 3g/dm^3 . Często też ulegają wzbogaceniu w CO_2 . Niektóre wznosząc się ascensyjnie mieszają się po drodze z wodami słodkimi lub ultrasłodkimi. Wody ujęte do celów leczniczych w Świeradowie Zdroju mają niejednorodne cechy fizykochemiczne od słodkich po mineralne, słabo zmineralizowane. Dominują w nich typy jonowe $\text{HCO}_2\text{-Ca-Mg}$, niekiedy ze składnikami swoistymi Fe i F i przeważnie ze znaczną ilością rozpuszczonego CO_2 . Przy szczególnych układach mieszanie się po drodze ku powierzchni z płytkimi wodami radonowymi prowadzi do ukształtowania się rzadko spotykanych szczaw radoczynnych. Ujęte są tam też do celów leczniczych nisko zmineralizowane wody radoczyste. Uzdrowisko Czerniawa Zdrój ujmuje wody o podobnym składzie, ale w większości o wyższej mineralizacji i wody radoczyste płytkiego krążenia.

3.4. Ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczego.

Roślinność terenów Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój ma układ piętrowy. Piętro podgórskie zajmuje obszary do wysokości 400 m. Występują tu głównie lasy liściaste oraz niekiedy grupy świerków. Stare bukowe lasy, występują w okolicy Świeradowa-Zdroju, przy drodze prowadzącej z uzdrowiska do Osiedla Czerniawa. W piętrze drzew tych lasów panują buki i jawory, gdzieśkolwiekś świerk. Runo miejscami jest ograniczone do większych łatów mchu. Można spotkać duże fragmenty lasu, gdzie w runie dominuje szczyr trwały lub marzanka wonna. Rosną tu: paproć zachyłka trójkątna, podarycznik pospolity, gajowiec żółty, żywiec cebulkowy, czyściec leśny, przytulia hercyńska, fiołek leśny i wiele innych. Lasy bukowe regła dolnego przechodzą w wyższych partiach gór w bory świerkowe o charakterze naturalnym. W najwyższych partiach gór, zwłaszcza nad ciekami wodnymi można spotkać dobrze rozwinięte zbiorowiska ziołorośli, w skład których wchodzi rzadziej spotykane i pięknie kwitnące rośliny takie jak: modrzyk górski, tojad mocny, rutewka orlikolistna. Do rzadziej występujących roślin, które możemy spotkać w Górach Izerskich, należą również wierzbownica okółkowa, gorysz miarż, miesięcznica trwała, w okolicach Świeradowa-Zdroju – fiołek dwukwiatowy, miłosna górska, śledziennica naprzeciwlistna i szafran wiosenny.

3.4.1. Lasy

Świeradów-Zdrój posiada wiele zieleni śródmiejskiej, znajduje się tu wiele założeń parkowych i ogrodowych o wartościach kulturowych z cennymi gatunkami drzew rodzimych i introdukowanych. Do obszarów zalesionych należą: wzgórze Zajęcznik, północne stoki Wysokiego Grzbietu (Stóg Izerski, Smrek). Lasy zaliczono do VII krainy przyrodniczo-leśnej Sudeckiej w I Dzielnicy Sudetów Zachodnich, w mezoregionie Gór Izerskich i Karkonoszy. W obrębie Świeradów dominuje: las mieszany górski (35,7%), bór górski (21,9%), bór mieszany górski (20,6%), las mieszany wyżynny (15%).

3.4.2. Charakterystyka ogólna świata zwierząt

Faunę Świeradowa-Zdroju tworzą przede wszystkim gatunki leśne i brzeżnej sfery lasu (jeleń, kuna leśna, lis, nornica ruda, mysz zaroślowa) oraz sfery otwartej - stwierdzono tu obecność 26 gatunków ssaków z 5 rzędów (8 gatunków ssaków objętych jest całkowitą ochroną). Odnotowano także 95 gatunków ptaków (83 gatunki chronione i 3 częściowo chronione, a także 4 zagrożone i 9 potencjalnie zagrożonych na Śląsku i 1 w Polsce) oraz rozmaitych przedstawicieli herpetofauny. Jedynym gatunkiem ryb chronionych jest strzebla potokowa.

3.4.3. Charakterystyka ogólna fauny Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.

Na terenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój stwierdzono występowanie 9 gatunków roślin chronionych na 40 stanowiskach, w tym 5 gatunków znajdujących się pod ochroną całkowitą i 4 pod ochroną częściową. Występujące na tym obszarze gatunki ważniejszych roślin chronionych przedstawia

Tab. 8 Zestawienie pomników przyrody w gminie Świeradów-Zdrój.

<i>Lp.</i>	<i>Lokalizacja</i>	<i>Pomnik przyrody</i>
1	Osiedle Czerniawa	klon jawor
2	Osiedle Czerniawa	lipa drobnolistna
3	Osiedle Czerniawa	klon jawor
4	Osiedle Czerniawa	buk zwyczajny
5	Osiedle Czerniawa	lipa drobnolistna
6	Osiedle Czerniawa	buk zwyczajny
7	Świeradów-Zdrój	buk zwyczajny
8	Świeradów-Zdrój	dąb szypułkowy
9	Świeradów-Zdrój	buk zwyczajny

3.6. Zanieczyszczenia środowiska odpadami.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach analiza aktualnego stanu gospodarki odpadami na terenie gminy powinna objąć wszystkie odpady powstające na jego terenie.

3.6.1. Odpady komunalne

Według uzyskanych danych w 2003 roku z terenu gminy firmy wywozowe wywiozły łącznie **626.88 Mg** odpadów uznanych za komunalne. Cała masa zebranych odpadów komunalnych została zdeponowana na składowiskach odpadów. Odpady częściowo są zbierane selektywnie oddzielane są :

- szkło;
- makulatura;
- tworzywa sztuczne;

Szacuje się że odpadów opakowaniowych i surowcowych zebrano ogólnie ok. 5% całości masy odpadów komunalnych. Do tej wielkości nie doliczono odpadów opakowaniowych i surowcowych z metali, ponieważ są one przekazywane przez osoby fizyczne bezpośrednio do punktów skupu złomu.

W masie odpadów uznanych za komunalne wyróżnić można:

- odpady komunalne z gospodarstw domowych;
- odpady z obiektów użyteczności publicznej i obsługi ludności;
- odpady komunalne od podmiotów gospodarczych;
- odpady uliczne i z utrzymania zieleni;

3.6.1.1. Odpady komunalne z gospodarstw domowych

W Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój odpady komunalne pochodzą głównie z gospodarstw domowych, których w gminie jest aktualnie 1612.

3.6.1.2. Inne odpady komunalne

Z obowiązkiem utrzymania czystości i porządku w gminach wiąże się konieczność sprzątania placów i ulic, utrzymania terenów zielonych, cmentarzy i targowisk. Powstające tu odpady zaliczane są do odpadów komunalnych, stąd brak jest odrębnej ich ewidencji.

3.6.1.3. Odpady z obiektów użyteczności publicznej i obsługi ludności

Źródłem odpadów komunalnych są także obiekty użyteczności publicznej i obsługi ludności (urzędy, szkoły i przedszkola).

Na terenie gminy funkcjonują dwie szkoły podstawowe, do których uczęszcza 400 uczniów, jedno gimnazjum w którym uczy się 223 uczniów i jedna szkoła dla niepełnosprawnych w której uczy się 51 uczniów. Ponadto w gminie znajdują się 1 przedszkole, do którego uczęszcza 136 dzieci. W gminie znajduje się jeden szpital, który może przyjąć 60 pacjentów, dwie przychodnie, dwie apteki oraz trzy sanatoria.

Wszystkie te obiekty wytwarzają odpady komunalne, które odbierane są i wywożone na składowiska odpadów komunalnych zlokalizowane poza granicami gminy.

Odpady komunalne powstające w gospodarstwach domowych oraz pozostałe odpady uznane za komunalne z terenu gminy wskazują na pewne różnice. Wynikają one z:

- braku odrębnej ewidencji odpadów powstających w wyniku funkcjonowania różnych podmiotów w związku z czym wraz z odpadami komunalnymi usuwane są również odpady inne niż niebezpieczne;
- niekontrolowanego usuwania odpadów komunalnych na tzw. „dzikie wysypiska” lub miejsca ustronne przez mieszkańców nie objętych systemem zbiórki;
- szacunkowego określania masy odpadów na podstawie pojemności nominalnej wywożonych pojemników a nie wagi przyjmowanych odpadów na składowisku.

3.6.2. Odpady z handlu i usług.

W gminie znajduje się 70 sklepów, jedna stacja paliw i jedno targowisko. Baza turystyczna gminy posiada 63 obiektów mogących pomieścić 3146 osoby.

W gminie zarejestrowanych jest 510 podmiotów gospodarczych w tym: 30 prowadzących działalność przemysłową, 114 handlową, 55 transportowo-magazynową, 67 obsługę nieruchomości oraz 22 związane z ochroną zdrowia.

Odpady z sektora handlowego i usługowego są podobne do odpadów powstających w zabudowie mieszkaniowej, jednakże charakteryzują się innym składem morfologicznym (więcej odpadów opakowaniowych – papieru, tektury, tworzyw sztucznych). Ilości powstających odpadów mogą się także różnić (czasami nawet znacznie) w zależności od prowadzonej działalności danego podmiotu.

3.6.3. Odpady z przemysłu

Na odpady z przemysłu składają się odpady komunalne oraz odpady z przemysłowych procesów produkcyjnych, tzw. odpady technologiczne (o różnych właściwościach).

Spośród funkcjonujących podmiotów o charakterze przemysłowym żaden z nich nie występował o zezwolenie na wytwarzanie odpadów innych niż niebezpieczne. Stąd należy wnosić, że wytwarzane przez nie ilości odpadów nie kwalifikują się do uzyskania zezwoleń. Podmioty wytwarzające odpady inne niż niebezpieczne w ilościach 5 – 5.000 Mg odpadów rocznie winny składać informacje o wytwarzanych odpadach i sposobach gospodarowania nimi.

3.6.4. Odpady niebezpieczne

W wyniku funkcjonowania podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy oraz podmiotów spoza jej terenu, ale wytwarzających odpady na jej terenie, powstaje pewna grupa

odpadów zaliczanych do odpadów niebezpiecznych. Spośród działających podmiotów, tylko Zakład Foto Plus wytwarza odpady tego typu i przekazuje na specjalne składowisko zlokalizowane poza terenem gminy.

3.6.5. Odpady z sektora budowlanego

Na odpady z sektora budowlanego składają się głównie odpady zawierające konstrukcje azbestowe oraz obojętne jak np. gruz ceglany, materiały ceramiczne, beton, panele i inne elementy gipsowe. W tej grupie występuje także drewno, stal, odpady opakowaniowe itp. Z uwagi na występujące w tej grupie odpadów elementy azbestowe (odpady niebezpieczne) grupa ta zawierać będzie również ilość odpadów niebezpiecznych.

Specyfiką tej gałęzi jest czasowa nierównomierność powstawania odpadów, choć w większości przypadków są to znaczne ilości zarówno masowe jak i objętościowe.

Na terenie gminy prowadzi działalność budowlaną 55, podmiotów związanych z budownictwem, pochodzących nie tylko z jej terenu. Podmioty posiadają uregulowany stan prawny w zakresie wytwarzania odpadów budowlanych

3.6.6. Odpady z oczyszczalni ścieków

Do głównych odpadów powstających w oczyszczalniach ścieków należą piasek, skratki i osady ściekowe. Na terenie gminy funkcjonuje dwie oczyszczalnie ścieków. Osady ściekowe wywożone są na składowiska odpadów

3.7. System zbiórki odpadów

Organizacją gospodarki odpadami w gminie zajmuje się Urząd Miasta. Obowiązujący system gospodarki odpadami ograniczony jest do unieszkodliwiania przeważającej części odpadów na składowiskach zlokalizowanych poza terenem gminy.

4. Polityka i harmonogram ochrony środowiska

IDENTYFIKACJA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE POLITYKA PRZESTRZENNA GMINY WOBEC ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

Głównym celem programu jest określenie polityki przestrzennej, umożliwiającej aktywizację społeczno – gospodarczą gminy, w warunkach:

- wysokich walorów przyrodniczych, w znacznym stopniu poddanych różnym formom ochrony,
- stagnacji wzrostu zaludnienia i sukcesywnego starzenia się społeczeństwa ,
- przygranicznego położenia,

- potrzeby wzmocnienia mocnych i ograniczenie słabych stron gminy.

Najważniejsze cele szczegółowe, to m. in.:

- ochrona historycznie ukształtowanego, specyficznego układu przestrzennego zespołu osadniczego, w tym zachowanie enklaw wolnej przestrzeni pośród terenów zabudowanych,
- wskazanie ofert terenowych dla budownictwa mieszkaniowego i turystycznego oraz nowych aktywności gospodarczych, w tym zwłaszcza dla obiektów i urządzeń rekreacyjnych oraz drobnej działalności usługowej lub wytwórczej, jako istotnych elementów bazy ekonomicznej
- zabezpieczenie (ochrona) najważniejszych walorów przyrodniczych i kulturowych,
- zabezpieczenie szczególnych walorów krajobrazowych przestrzeni leśnej i łąkowej,
- racjonalne i atrakcyjne krajobrazowo kształtowanie układu osadniczego – zachowanie jego specyficznego, górskiego charakteru,
- podwyższenie walorów urbanistycznych oraz standardu usług turystycznych - wzbogacenie wyposażenia gminy w atrakcje turystyczne, umożliwiające wzrost ruchu turystycznego i poprawa jakości życia i zamieszkania dla miejscowej społeczności, w tym podwyższenie obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej,
- usprawnienie powiązań komunikacyjnych – wewnętrznych i zewnętrznych,
- stworzenie warunków do intensyfikacji współpracy transgranicznej.

Polityka przestrzenna Gminy wobec środowiska przyrodniczego koncentruje się głównie na zahamowaniu negatywnego wpływu na środowisko działalności jednostek zaliczanych do szkodliwych dla środowiska lub mogących pogorszyć stan środowiska.

Jednym z nadrzędnych celów określonych w studium, jest utrzymanie, wzmocnienie i odtworzenie ciągłego przestrzennie systemu terenów otwartych, chronionych przed urbanizacją oraz objęcie ochroną prawną (na mocy ustawy o ochronie przyrody, także – ustawy o ochronie dóbr kultury) obiektów i obszarów cennych przyrodniczo.

Program wskazuje ponadto na konieczność ochrony przed zainwestowaniem w Miejsowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego obszarów wartościowych przyrodniczo ale nie proponowanych do ochrony prawnej.

Do obszarów tych należą przede wszystkim:

- pozostałości terenów podmokłych
- lasy i zadrzewienia- obejmujące zespoły leśne odzwierciedlające zróżnicowane stosunki wilgotnościowe, występują tu gatunki ściśle i częściowo chronione, obszar stanowi także siedlisko chronionych gatunków płazów, gadów i ptaków,

ZASADY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY.

Władze gminy uznały za najważniejsze następujące przedsięwzięcia i kierunki rozwojowe gminy.

Kierunki rozwoju sfery środowiska przyrodniczego oraz kulturowego stanowią następujące zadania :

- szczególnie dbać należy o eliminację przenikania zanieczyszczeń do podłoża na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 344 „Karkonosze” oraz w strefie ochrony uzdrowisk.,
- ujmowane dla celów komunalnych wody podziemne powinny być specjalistycznie przebadane pod wg zawartości radonu,
- uzasadniony jest dalszy rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych gminy,
- należy maksymalnie ograniczyć liczbę przepustów dla nawet niewielkich cieków, należy stale utrzymywać prawidłowy profil koryt cieków i rowów melioracyjnych,
- należy przeciwdziałać erozji gleb i zwietrzelin na stokach górskich,
- należy dbać o stan sanitarny powierzchni terenu,
- należy czynić starania o obniżenie emisji zanieczyszczeń powietrza,
- należy ograniczać, a nawet eliminować magazynowanie i stosowanie substancji niebezpiecznych środowiskowo,
- należy respektować ograniczenia wynikające z przepisów określających zasady ochrony w obrębie powołanych obszarów chronionej przyrody,
- należy dążyć do obejmowania ochroną nowych obszarów, tam gdzie stosowne ekspertyzy to zalecają,
- należy prowadzić dalsze badania i inwentaryzację walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru gminy, w celu określenia najwłaściwszych sposobów ich wykorzystania,
- należy objąć troskliwą opieką wartościowe, ze względu na swoje walory, tereny zieleni urządzonej – parki, cmentarze, zieleń przykościelną.
- należy utrzymać dotychczasowy stan wyposażenia gminy w obiekty kultury, rozwijać muzealnictwo,
- w turystycznym wykorzystaniu lasów penetracja turystyczna tylko w ściśle wyznaczonych i odpowiednio urządzonych miejscach,
- zakłada się zorganizowanie systemu monitoringu skutków wpływu ruchu turystycznego i sportów zimowych na środowisko przyrodnicze.

Ponadto przewiduje się:

- objęcie systemem odprowadzania i oczyszczania ścieków wszystkich terenów,
- odprowadzanie i oczyszczanie wszystkich ścieków,
- pełne wykorzystanie przepustowości oczyszczalni ścieków,

W dziedzinie gospodarki wodnej, zakłada również realizację nowych rurociągów magistralnych w pasach drogowych planowanych dróg w rejonach przewidzianych do aktywizacji.

5. DŁUGOTERMINOWE CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ W OCHRONIE ŚRODOWISKA W GMINIE (do 2011 roku)

5. Kierunki prognozowanych zmian wpływających na poprawę stanu środowiska.

Wszystkie działania podejmowane przez gminę w celu poprawy stanu środowiska wynikają z konieczności realizacji zobowiązań przyjętych przez Polskę w związku z wstąpieniem do Unii Europejskiej. Realizacja działań w poszczególnych tematach związanych z ochroną środowiska ma za zadanie wprowadzenie zmian, które w sposób istotny przyczynią się do poprawy jego stanu.

5.1. Ochrona zasobów wodnych i gospodarka wodno-ściekowa

Zasoby wodne uważane są przez Unię Europejską oraz światowe organizacje ekologiczne za jeden z najważniejszych elementów ochrony środowiska. Wprowadzane w Polsce w XXI wieku ustawy : Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001r. Nr 62, poz. 627 z późn. zmian.), Prawo wodne (Dz. U. z 2002r. Nr 238, poz.2022 z późn. zmian.) i Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2001r. nr 72, poz. 747 z późn. zmian.) dostosowują polskie prawo do Prawa Unii Europejskiej. Władze samorządowe na tej podstawie wyznaczają długoterminowe cele i kierunki działań z zakresu gospodarki wodno - ściekowej. Cele te powinny zostać zrealizowane do roku 2015 w zakresie: osiągnięcia wymaganych standardów jakości wód oraz ścieków do nich odprowadzanych. Kierunki działania wyznacza Prawo Unii następującymi dyrektywami:

- Dyrektywa 75/440/EWG określająca jakość wód powierzchniowych będących źródłem wody pitnej,
- Dyrektywa 98/83/EC, określająca parametry jakościowe wód do picia.
- Dyrektywa 76/160/EWG, określająca parametry wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych,
- Dyrektywa 78/659/EWG ustalająca jakość wód niezbędną dla hodowli ryb,

- Dyrektywa 79/923/EWG wyznaczająca parametry jakościowe wód dla skorupiaków,
- Dyrektywa 91/676/EWG ustalająca zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany,
- Dyrektywa 91/271/EWG określająca zasady oczyszczania ścieków komunalnych.

Dyrektywy dotyczące jakości wód powierzchniowych, określające parametry wody do picia, parametry jakościowe wód do celów rekreacyjnych, hodowli ryb oraz skorupiaków są spełniane przez Polskę i mogły zostać wprowadzone od momentu wstąpienia do Unii Europejskiej.

Dyrektywa wprowadzająca ochronę wód przed zanieczyszczeniami azotanowymi w części dotyczącej wyposażenia gospodarstw zajmujących się hodowlą zwierząt w szczelne zbiorniki na odchody zwierzęce wystarczające do pomieszczenia całości odchodów w okresach, gdy nie mogą być one stosowane na polach uprawnych. Obowiązująca aktualnie w Polsce ustawa o nawozach i nawożeniu nakazuje wyposażenie wszystkich gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta do roku 2008 w zbiorniki o pojemności pozwalającej na magazynowanie ich odchodów przez okres minimum czterech miesięcy.

Największe problemy stwarza wprowadzenie dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Duży koszt wprowadzanych rozwiązań spowodował konieczność zastosowania okresów przejściowych.

- wyposażenie wszystkich miejscowości o równoważnej liczbie mieszkańców większej od 2000 w systemy kanalizacji i oczyszczania ścieków do 31 grudnia 2005 roku przesunięto o 10 lat do 31 grudnia 2015 roku (miejscowości o liczbie ludności 2000 do 10 000)
- konieczność wyposażenia w oczyszczalnie ścieków wszystkich miejscowości o liczbie ludności od 2 000 do 10 000 przesunięto o 13 lat tj. do 31 grudnia 2018 roku.

Cele i zadania odnośnie ochrony i poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych zawarte w dyrektywach europejskich nakreślają główne kierunki wytyczenia celów długoterminowych gminy.

5.1.1

Cele długoterminowe.

Główne cele długoterminowe w zakresie gospodarki wodnej to:

- poprawa czystości wód powierzchniowych,
- ochrona zasobów wód podziemnych przed zanieczyszczeniami oraz racjonalne ich wykorzystanie dla potrzeb zapotrzebowania w wodę do picia,
- utrzymanie odpowiedniej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do hodowli ryb i celów kąpielowych.

Cel długoterminowe zostaną osiągnięte przez:

- Poprawę jakości wód powierzchniowych rzeki Kwisy oraz jej dopływów Czarnego Potoku, potoków Santa Maria i Mirotka oraz mniejszych potoków.

Zostanie osiągnięta przez:

- Poprawę jakości ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych (Budowa oczyszczalni ścieków dla miasta Świeradów-Zdrój przy ulicy Wiejskiej).
- Zmniejszanie sukcesywnie ilości ścieków komunalnych odprowadzanych bez oczyszczania do cieków powierzchniowych, poprzez rozszerzenie zasięgu sieci kanalizacyjnej w, rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Świeradowie Zdroju i Osiedla Czerniawa, do całkowitego wyeliminowania tego zjawiska,
- Ograniczanie zanieczyszczeń obszarowych,
- Przygotowanie nowych inwestycji z zapewnieniem ochrony wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami (np. budowa nowych ośrodków wypoczynkowych).

Racjonalna gospodarka wodą, będzie prowadzona przez:

- Optymalizację zużycia wody do celów socjalno-bytowych i przemysłowych,
- Zmniejszanie strat wody na trasie przesyłania jej z ujęcia do odbiorców, realizowane jest poprzez bieżące remonty sieci wodociągowej,
- Podejmowanie przedsięwzięć prowadzących do zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach,
- Odpowiednie zagospodarowanie zlewni rzeki Kwisy i jej dopływów,
 - Ochrona dolin rzeki Kwisy i Czarnego Potoku jako potencjalnych obszarów wód powodziowych. Ochrona ich przed zagospodarowaniem, pozostawienie w formie łąk i pastwisk.
- Zachowanie gospodarki łąkowej i pastwiskowej na terenach przyrodniczo cennych, wprowadzenie tam programów rolno-środowiskowych,

Nie wykonywanie zabiegów melioracyjnych w dolinach rzek prowadzących do obniżania lustra wody,

- Zalesienie obszarów w dolinach rzek i cieków wodnych.
- Wprowadzenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach zlokalizowanych na akwenach wód powierzchniowych.

- Współpraca z sąsiednimi gminami w celu ochrony doliny rzeki Kwisy, budowa oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji.

5.1.2. Realizacja programu ochrony wód.

Zaopatrzenie w wodę.

Na terenie Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój funkcjonuje sieć wodociągowa.

Do realizacji planowane są :

- Modernizacja ujęcia wody Łużyca,
- Budowa ujęcia wody na Kwisie,
- Budowa wodociągów na Osiedlu Czerniawa,
- Rozbudowa sieci wodociągowej w Świeradowie Zdroju.

Ścieki komunalne.

Obecnie w gminie sieć kanalizacyjna posiada długość 13.9 km, w planach przewidywana jest jej rozbudowa oraz modernizacja. W celu poprawy parametrów jakościowych ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych realizowane będą w gminie następujące przedsięwzięcia:

W celu poprawienia jakości wód rzek przygotowany jest projekt „Czyste źródła rzeki Kwisy i Czarne Potoku”, który zakłada budowę oczyszczalni ścieków w Świeradowie-Zdroju i Pobiednej dla Osiedla Czerniawa, budowę kolektorów sanitarnych w Czerniawie oraz Świeradowie-Zdroju

- projekt „Czyste źródła rzeki Kwisy i Czarne Potoku”,
w ramach projektu będą realizowane:
 - budowa oczyszczalni ścieków w Świeradowie Zdroju.
 - budowa oczyszczalni ścieków w Pobiednej,

Wody opadowe

Gmina posiada szczątkową kanalizację deszczową i ogólnospławną. Sieć kanalizacji deszczowej ma na celu ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych i ścieków deszczowych na wody powierzchniowe. Wprowadzenie kanalizacji deszczowej przynosi następujące korzyści dla wód powierzchniowych:

- Zapewnia odprowadzenie nadmiaru wód opadowych,
- Pozwala na zagospodarowanie poboczy dróg,

- Ułatwia budowę chodników wzdłuż dróg,
- Całkowicie eliminuje konieczność konserwacji i czyszczenia rowów i przepustów,
- Przyczynia się do likwidacji miejsc wydzielających przykre zapachy oraz wylęgu insektów (głównie komarów),
- Eliminuje możliwość niekontrolowanego odprowadzania ścieków,
- Zabezpiecza budynki przed wilgocią.

Ochrona wód przed zanieczyszczeniami z produkcji rolniczej

W gminie ze względu na zabudowę w dużym stopniu miejską problem zanieczyszczeń powstających w wyniku prowadzonej produkcji rolnej nie odgrywa decydującego znaczenia. Gmina powinna wprowadzić inwentaryzację gospodarstw wykorzystujących gnojowicę do celów nawożenia pól uprawnych.

Wyniki badań wód Czarne Potoku (dane z 2002 r) w przekroju ujścia do Kwisy wykazują ponadnormatywne zanieczyszczenie bakteriami coli typu fekalnego i kwaśny odczyn przekraczający dopuszczalne wartości. Poziom wskaźnika saprobowości wyznaczał III klasę, a stężenia azotu azotynowego, fenoli, zawiesiny i chlorofilu „a” utrzymywały się w II klasie. Pozostałe wskaźniki fizyko- chemiczne odpowiadały I klasie czystości. Źródłem tych zanieczyszczeń są głównie pola uprawne, z których spływają do wód powierzchniowych substancje pochodzące z nawożenia.

Brak jest dokładnych danych odnośnie miejsc szczególnie zagrożonych tymi zanieczyszczeniami. Ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących z pól uprawnych można uzyskać przez:

Działania bezinwestycyjne realizowane przez:

- Uświadamianie rolnikom zagrożeń wynikających z nieprawidłowego stosowania nawozów naturalnych i sztucznych,
- Wyznaczanie w gminie obszarów ochronnych,
- Prawidłowe ustalanie dawkowania nawozów naturalnych i sztucznych (NPK) stosowanych na polach,
- Stosowanie przy uprawach pól nowych zasad agrotechniki, w celu zapewnienia prawidłowej struktury gleby.
- Zakaz wypalania roślinności.

Działania inwestycyjne

- Wprowadzanie użytków zielonych, zakrzewień i zadrzewień wzdłuż rzek, strumieni i zbiorników wodnych,
- Wprowadzanie filtrów biologicznych z roślinności w miejsce rowów melioracyjnych,
- W obniżeniach terenu i miejscach podmokłych tworzenie stawów makrofitowych,

Wprowadzenie przedstawionych rozwiązań zapewnić może znaczną poprawę jakości wód powierzchniowych przy minimalnych nakładach finansowych.

Zanieczyszczenia liniowe

Zanieczyszczenia liniowe pochodzą z:

- Sieci drogowej,
- Rurociągów przenoszących ciecze niebezpieczne,
- Kolektorów ściekowych.

W gminie znajduje się dość gęsta sieć drogowa:

wojewódzkie

- powiatowe.
- gminne.

Wymienione obiekty komunikacyjne stanowią źródła zanieczyszczeń liniowych. Ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących z dróg można osiągnąć przez nasadzenia i poszerzenie pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg. Należy również zadbać o utrzymanie w dobrym stanie przydrożnych rowów oraz zastosowanie stawów o retencji zapewniającej zatrzymanie zanieczyszczeń.

Zagrożeniom mogącym powstać w konsekwencji wycieków z kolektorów ścieków będzie się zapobiegać przez prowadzenie remontów oraz cyklicznych ich konserwacji.

Na terenie gminy nie ma rurociągów przekazujących substancje niebezpieczne na duże odległości. Niewielkie lokalne rurociągi podające te substancje będą poddawane stałym przeglądom i zabiegom konserwacyjnym.

Działania nieinwestycyjne, administracyjne.

Na podstawie art. 194 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. (Dz. U. nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami) gdzie ujawniona jest lista wykroczeń ściganych zgodnie z art. 195 na podstawie paragrafów kodeksu postępowania o wykroczenie, Burmistrz Miasta może wystąpić jako oskarżyciel publiczny w przypadku stwierdzenia przez pracownika gminy wykroczenia.

Na podstawie art. 363 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. Burmistrz Miasta może, w drodze decyzji, nakazać osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko”

5.2. Gospodarka odpadami.

Celem strategicznym będzie ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów.

5.2.1. Cele długoterminowe

Cele długoterminowe do osiągnięcia, których będzie dążyła Gmina Miejska Świeradów-Zdrój będą ukierunkowane na:

- minimalizację ilości powstających odpadów komunalnych i gospodarczych oraz ograniczenie ich ujemnego oddziaływania na środowisko.
- wydzielanie ze strumienia odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych,
- likwidacja „dzikich składowisk” odpadów,
- dalszy rozwój selektywnej zbiórki odpadów.
- likwidacja wyrobów zawierających azbest,
- wyznaczenie miejsca do grzebania zdechłych zwierząt,
- rozwiązanie problemu usuwania odchodów zwierzęcych (głównie psich) z chodników, ulic i skwerów miejskich.

Realizacja przedstawionych celów będzie prowadzona przez:

- zwiększenie ilości punktów odbioru odpadów niebezpiecznych,
- zakup większej ilości pojemników do segregacji odpadów.

5.3. Ochrona powietrza atmosferycznego.

Celem strategicznym będzie poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

5.3.1. Cele długoterminowe

Ochrona powietrza będzie się koncentrowała na dwóch podstawowych celach:

- ograniczeniu niskiej emisji,
- ograniczeniu zanieczyszczeń komunikacyjnych.

Zanieczyszczenia powietrza pochodzące z niskiej emisji mają źródła głównie w gospodarstwach indywidualnych gdzie głównie spalane są paliwa stałe w kotłach starej konstrukcji. Emisję tą można ograniczyć wprowadzając:

- kotły nowej konstrukcji zapewniające bardziej efektywne spalanie paliwa stałego,
- zamianę kotłów z paliw stałych na paliwa płynne lub gazowe,

- rozważenie możliwości likwidacji kilku punktów emisji niskiej zlokalizowanych w Strefie „A” uzdrowiska, przez wspomaganie finansowe właścicieli tych obiektów których nie stać na zamianę ich na kotły gazowe,
- wprowadzanie dla celów grzewczych odnawialnych źródeł uzyskiwania energii cieplnej takich jak :biomasa, energia słoneczna, energia geotermalna, energia wiatru.

Zanieczyszczanie powietrza pochodzące z środków komunikacji można ograniczyć przez:

- modernizację nawierzchni dróg oraz rozwiązań komunikacyjnych,
- budowa ścieżek rowerowych w gminie, usprawniających przejazd rowerami między miejscowościami.
- zamknięcie dla ruchu samochodowego ul. Zdrojowej oraz ograniczenie natężenia ruchu w uzdrowskiej części Świeradowa-Zdroju przez wyeliminowanie ruchu samochodów powyżej 3.5 tony, budowa parkingów na obrzeżach miasta.

Gmina prowadzi systematycznie modernizację dróg. Problem ograniczenia zanieczyszczenia powietrza pochodzącego z starych kotłowni opalanych paliwami stałymi jest złożony i trudny do wprowadzenia w praktyce. Proponowane rozwiązania wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych od właścicieli kotłowni. Gmina może jedynie propagować nowe rozwiązania, zachęcać do ich stosowania oraz ewentualnie udzielać pożyczek na stosowanie tych rozwiązań. Gmina ponadto może brać udział przy realizacji pomiarów oraz badaniach stanu środowiska.

5.4. Hałas

Celem strategicznym będzie ograniczenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców gminy

5.4.1. Cele długoterminowe

Gmina cel ten będzie realizowała:

- modernizując nawierzchnie dróg,
- zmiany organizacji ruchu samochodowego.

Wyprowadzenie ruchu samochodowego z rejonów miasta najbardziej zagrożonych ponadnormatywnym hałasem.

5.5. Promieniowanie elektromagnetyczne

Celem strategicznym będzie ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców gminy.

Objęcie badaniami przekaźnika na Zajęczniku, czy oddziałuje ujemnie na osiedle Leśne.

5.5.1. Cele długoterminowe

Gmina przestrzega norm odnośnie lokalizacji urządzeń promieniowania elektromagnetycznego jonizującego i niejonizującego. W planie zagospodarowania

przestrzennego gminy zostaną wprowadzone odpowiednie zapisy ograniczające możliwość lokalizacji obiektów mogących stanowić zagrożenie.

5.6. Awarie przemysłowe

Celem strategicznym będzie zapobieganie poważnym awariom przemysłowym a w przypadku ich wystąpienia, sprawna likwidacja ich skutków minimalizująca zagrożenia dla otoczenia.

Cele te mogą zostać osiągnięte w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój przez:

- opracowanie i uaktualnianie planu reagowania kryzysowego i planu operacyjno – ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii,
- prowadzenie akcji informacyjno – edukacyjnej dla ogółu społeczeństwa dotyczącej zasad postępowania w razie wystąpienia awarii.
- wspieranie dofinansowania PSP w sprzęt specjalistyczny.

5.7. Ochrona przyrody

Celem strategicznym będzie ochrona systemów obszarów chronionych.

5.7.1. Cele długoterminowe

Realizacja celów długoterminowych będzie polegała na:

- zwiększenie powierzchni terenów leśnych,
- obejmowaniu ochroną prawną najcenniejszych przyrodniczo terenów,
- utrzymaniu gatunków roślin i zwierząt z ich siedliskami,
- przywracanie części terenów do pierwotnego stanu.
- rewitalizacja zieleni w części uzdrowiskowej Świeradowa-Zdroju,

Edukacja ekologiczna z wykorzystaniem Leśnego Centrum Edukacyjnego Sudety Zachodnie.

Zadania te będą realizowane przez:

- dbanie o dobrą kondycję lasów gospodarczych, prowadzenie prawidłowej gospodarki leśnej,
- uzupełnianie lasów po zniszczeniach spowodowanych wiatrem, pożarem i innymi klęskami żywiołowymi,
- powstrzymanie procesów degradacji stosunków wodnych w lasach.

Kierunki ochrony przyrody w gminie powinny obejmować głównie tereny już chronione 40 stanowisk. Ochrona powinna zapewnić zachowanie pełnej różnorodności roślin, kierując uwagę głównie na gatunki zagrożone.

5.8. Ochrona gleb

Celem strategicznym ukierunkowane będą na prawidłowe wykorzystanie gleb oraz ich ochronę i rekultywację gleb zdegradowanych.

Cele długoterminowe

Gleby na terenie gminy powinny być użytkowane odpowiednio do klas ich bonitacji. Warunki upraw gleb są trudne. Nachylenie terenów rolnych dochodzi do 5° w wyniku, czego narażone są one na intensywną erozję. W długoterminowych zamierzeniach gminy należy:

- Dążyć do ograniczania czynników degradujących gleby,
- Prowadzić rekultywację gleb zdegradowanych,
- Przeciwdziałać degradacji chemicznej gleb, przez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
- Dostosowanie rodzaju upraw do klasy gruntów,
- Prawidłowe stosowanie nawożenia gleb oraz środków ochrony roślin,
- Rozwijanie zadrzewień międzypolnych.

Z uwagi na prowadzenie w gminie głównie funkcji uzdrowiskowych i rekreacyjnych, rolnicze użytkowanie terenów w gminie nie ma większego wpływu na stan środowiska. Duże obszary terenów użytkowanych rolniczo są odłogowane. Ubocznym, negatywnym skutkiem tego stanu jest sukcesja gatunków roślin i drzew o małych wymaganiach edaficznych, odpornych, lecz nie zawsze właściwych dla obecnie istniejących ekotopów.

5.9. Lasy

Cel strategiczny powinny być osiąganym przez racjonalną eksploatację zasobów leśnych.

Cele długoterminowe:

Lasy i grunty leśne stanowią 39.8 % ogólnej powierzchni gminy, ich powierzchnia wynosi 826 ha. W Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój znajduje się wiele zieleni śródmiejskiej, parki i ogrody. Zachowania lasów na obecnej powierzchni wpływa korzystnie na wszystkie elementy środowiska. Główne cele stawiane w okresie długoterminowym to:

- Poprawa stanu zdrowotnego lasów i zieleni miejskiej,
- Utrzymanie powierzchni zalesionych na obecnym poziomie z możliwością zalesienia nieużytków,
- Wprowadzenie lasów na terenach rekultywowanych szczególnie po działalności przemysłowej.
- Kontrola nad rekreacyjnym używaniem lasów,
- Użytkowanie lasów z zapewnieniem zachowania ochrony przyrody i krajobrazu,

- Racjonalne wyłączanie obszarów leśnych i przeznaczanie ich na inne cele. (np. rekreacyjno – turystyczne).
- Objęcie szczególną kontrolą stref grzbietów górskich gdzie zlokalizowane są obszary zwiększonej podatności lasów na degradacyjne i oddziaływanie kwaśnych deszczów.

5.10. Tereny przemysłowe.

Celem strategicznym jest rewitalizacja terenów przekształconych działalnością przemysłową.

5.10.1. Cele długoterminowe

- Gmina ma charakter uzdrowiskowy w związku, z czym nie funkcjonują tu większe zakłady przemysłowe lub wydobywcze. Jedyna niewielka działka ok. 1 ha po nieczynnym zakładzie produkcyjnym będzie zrehabilitowana w najbliższych latach.

5.11. Ochrona przed powodzią

Celem strategicznym jest zapobieganie zagrożeniom powodziowym.

5.11.1. Cele długoterminowe.

Przez teren Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój przepływają rzeka Kwis i jej dopływy. Górski charakter terenu gminy stwarza zagrożenia występowaniem powodzi. Długoterminowe cele realizowane w gminie będą ukierunkowane na:

- Prowadzenie prac przy regulacji cieków wodnych,
- Konserwację obiektów hydrotechnicznych,
- Utrzymywanie w dobrym stanie terenów między rzekami a wałami przeciwpowodziowymi, wycinanie drzew i krzewów tam rosnących.
- Prowadzenie konserwacji rowów melioracyjnych.
- Prace przy systemach szybkiego ostrzegania i reagowania w przypadku zagrożenia powodzią.

Gmina będzie realizowała długoterminowe cele :

- Opracowując Plany Ograniczenia Skutków Powodzi i profilaktyki powodziowej,
- Prowadząc szkolenia dla ludności na temat ochrony przeciwpowodziowej,
- Uczestnicząc w Programie dla Odry 2006,
- Współpracując z sąsiednimi gminami w programach dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

5.12. Edukacja ekologiczna

Cel strategiczny

Wykształcenie wśród mieszkańców poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska.

Edukacja ekologiczna powinna zapewnić przedstawienie społeczeństwu niezbędnych informacji o stanie środowiska i jakie działania powinny być prowadzone na rzecz jego ochrony.

Władze miasta współdziałają z Centrum Edukacji i Informacji Ekologicznej, szkołami, uczelniami, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wprowadzenia efektywnego wykorzystania różnych form edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna obejmuje nauczanie uczniów w szkołach oraz edukację dorosłych. Urzędy Gmin i Miejskie odgrywają decydującą rolę w podnoszeniu poziomu świadomości ekologicznej wśród dorosłych głównie przez zaangażowanie mieszkańców gminy w procesy decyzyjne. Gmina Miejska będzie prowadziła:

- działalność informacyjno-wydawniczą,
- rozwijać współpracę międzynarodową w zakresie edukacji ekologicznej,
- poszerzać nauczanie w szkołach o tematykę związaną z przyrodą Gminy Miejskiej Świeradów Zdrój.

Efekty edukacji powinny być widoczne w postaci tworzenia miejsc pracy w: rolnictwie ekologicznym, agro- i eko-turystyce i ochronie przyrody. Powinna również propagować odnawialne źródła energii, działania na rzecz oszczędzania energii i wody, odzysk produktów lub ich części oraz odzysk opakowań i wykorzystanie odpadów jako surowców wtórnych.

6. Zadania krótkoterminowe

Zadania krótkoterminowe przedstawione w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój są propozycją działań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych, które mają na celu kształtować środowisko naturalne gminy przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Przedstawione propozycje nie mają charakteru obligatoryjnego nie wprowadzają konsekwencji prawno – administracyjnych dla gminy jak również nie wywołują skutków prawnych wobec podmiotów zewnętrznych. Przedstawienie ich w Programie Ochrony Środowiska gminy pozwala na wystąpienie o dofinansowanie ich ze źródeł zewnętrznych. Inwestycje i przedsięwzięcia pozainwestycyjne mogą być dofinansowane z funduszy ochrony środowiska oraz z funduszy strukturalnych i funduszy spójności.

Tabela 9. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony zasobów wodnych i gospodarki wodno-ściekowej w gminie miejskiej Świeradów Zdrój.

a) **Przedsięwzięcia nieinwestycyjne.**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Edukacja w zakresie ochrony zasobów wodnych przed zniszczeniami	Gmina	-	-	-	-	Budżet gminy	Własne gminy
2.	Wykonanie bazy danych bezodpływowych zbiorników ścieków oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina	-	-	1	-	Budżet gminy	Własne gminy
3.	Inwentaryzacja punktów nielegalnych zrzutów ścieków	Gmina	-	-	1	-	Budżet gminy	Własne gminy
4.	Wprowadzenie zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenie wód przed zainwestowaniem i rygorystyczne przestrzeganie tych zapisów	Gmina	-	-	-	-	Gmina	Własne gminy
Razem			-	-	2.0	-		
Koszty w latach			2004-2007		2.000,00 zł			

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
1	Budowa oczyszczalni ścieków dla miasta Świeradów-Zdrój przy Wiejskiej	Gmina	74.0	-	5 563.0	-	(budżet gminy), (WFOŚGW), ZPORR	Koordinowane
2	Budowa oczyszczalni ścieków dla osiedla Czerniawa w miejscowości Pobiedna wraz z kolektorem doprowadzającym ścieki z Czerniawy.	Gmina	-	18.0	-	10 000	Budżet gminy, fundusz strukturalny	
3	Wieloletniego planu modernizacji, remontów i budowy urządzeń wodno- kanalizacyjnych w latach 2004 – 2006 na terenie gminy Świeradów-Zdrój	Gmina	-	-	7.5	12.5	budżet gminy	Koordinowane
Razem			74.0	18.0	5 570.5	10 012.5		
Koszty w latach 2004-2007 15 675.000,00 zł								

Tabela 10. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zaopatrzenia w wodę w gminie miejskiej Świeradów Zdrój.

a) Przedsięwzięcia nieinwestycyjne

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Przygotowanie i aktualizacja dokumentacji technicznych do celów modernizacji i budowy linii przesyłowych i dystrybucyjnych sieci wody	Gmina	-	-	100	-	Budżet gminy, środki własne, WFOŚiGW,	Koordynowane
2.	Analiza stanu jakości sieci wodociągowej	Gmina, ZGK	-	-	-	-	Budżet gminy, środki własne	Koordynowane
Razem			-	-	-	-		
Koszty w latach			2004-2007		100 000,00 zł			

b) Przedsięwzięcia inwestycyjne

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
1.	Modernizacja ujęcia wody Łużyca” i wodociągowanie Czerniawy	Gmina	73.23	-	5.0	-	Środki własne 1 394.98, ZPORR 3 907.02	Koordinowane
Razem			73.23	-	5.0	-		
Koszty w latach			2004-2007		78 230,00 zł			

Tabela 11. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Miejskiej Świeradów Zdrój.

a) **Przedsięwzięcia nieinwestycyjne.**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Edukacja w zakresie gospodarki odpadami. Propagowanie selektywnej zbiórki odpadów, uczestnictwo szkół i mieszkańców w akcji „Sprzątania Świata”.	Gmina	-	-	-	2	Budżet gminy, WFOŚiGW	Koordynowane
2	Inwentaryzacja „dzikich wysypisk” odpadów	Gmina	-	0.5	-	-	Budżet gminy	Koordynowane
Razem			-	0.5	-	2		
Koszty w latach			2004-2007		2.500,00 zł			

b) Przedsięwzięcia inwestycyjne.

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
1.	Wykorzystanie odpadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w celu wykorzystania ich do rekultywacji terenów zdegradowanych.	Gmina	-	-	-	-	Budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze UE	Koordynowane
2.	Likwidacja „dzikich” składowisk odpadów.	Gmina	-	5.0	5.0	-	Budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze UE	Koordynowane
3.	Organizacja zbiornic odpadów: wielkogabarytowych, olejowych, organicznych oraz niebezpiecznych i kontenerów do zbierania odpadów opakowaniowych	Gmina	-	1.0	1.0	-	Budżet gminy, WFOŚiGW	Koordynowane
Razem			-	6.0	6.0	-		
Koszty w latach			2004-2007		12 000,00 zł			

a) Przedsięwzięcia nieinwestycyjne.

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Edukacja w zakresie ochrony powietrza uwzględniająca możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zakazu palenia odpadów w domowych paleniskach.	Gmina	-	-	-	-	Budżet gminy, WFOŚiGW	Koordynowane
2.	Wykonanie inwentaryzacji najważniejszych źródeł niskich emisji:	Gmina	-	-	-	-	Budżet gminy	Koordynowane
3.	Opracowanie założeń dotyczących możliwości zmian urządzeń grzewczych na nowocześniejsze rozwiązania technologiczne	Gmina	-	-	-	-	Budżet gminy,	Koordynowane
Razem			-	-	-	-		
Koszty w latach 2004-2007 - 0 zł								

b) Przedsięwzięcia inwestycyjne.

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN			Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne							
1.	Modernizacja ulic Kolejowej, Osiedlowej, Podgórnej, Brzozowej, Wiśniowej	Gmina	1 600.0			Budżet państwa.	Koordinowanie
Razem			1 600.0				
Koszty w latach			2004-2007	1 600 000,00 zł			

Tabela 13. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed hałasem w gminie miejskiej Świeradów Zdrój

a) **Przedsięwzięcia nieinwestycyjne**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Opracowanie mapy zagrożeń akustycznych dla terenu powiatu	Gmina	-	-	20.0	20.0	Budżet gminy, budżet Starostwa 40.0	Koordynowane
2	Wykonanie na terenie gminy pomiarów akustycznych (głównie w terenach zabudowanych przy drogach: Świeradów Zdrój – Szklarska Poręba i Gryfów – Świeradów Zdrój.	Gmina	-	-	25.0	25.0	Budżet Państwa, budżet gminy 5.0, budżet Starostwa	Koordynowane
Razem			-	-	45.0	45.0		
Koszty w latach			2004-2007		90 000,00 zł			

b) **Przedsięwzięcia inwestycyjne**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
1.	Poprawa stanu nawierzchni dróg gminy	Gmina	Koszt realizacji zadań przedstawiono w tabelach omawiających ochronę powietrza atmosferycznego					Koordynowane
2	Nasadenia zieleni izolacyjnej przy zabudowaniach narażonych na ponadnormatywny hałas drogowy	Gmina	-	2.0	3.0	5.0	Budżet gminy	Koordynowane

Razem	-					
Koszty w latach	2004-2007	30 000,00 zł				

Tabela 14. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu zagrożeń kryzysowych w gminie miejskiej Świeradów Zdrój.

a) **Przedsięwzięcia nieinwestycyjne.**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Opracowanie koncepcji Systemu Zarządzania Kryzysowego.	Gmina	-	-	3.0	-	Budżet gminy,	Koordynowane
2	Organizacja szkoleń i ćwiczeń dotyczących zagrożeń kryzysowych	Gmina	-	-	8.0	8.0	Budżet gminy,	Koordynowane
Razem			-	-	11.0	8.0		
Koszty w latach			2004-2007		19 000,00 zł			

b) **Przedsięwzięcia inwestycyjne.**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
1	Budowa Centrum Zarządzania Kryzysowego dla powiatu Lubańskiego	Gminy, Starostwo	-	-	100	150	Budżet gminy, budżet powiatu, WFOŚiGW	
2	Dofinansowanie zakupu sprzętu dla służb ratowniczych	Gmina	-	-	-	-	Budżet gminy	Koordinowane
Razem			-	-	100	150		
Koszty w latach			2004-2007		250 000,00 zł			

Tabela 15. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przyrody w gminie miejskiej Świeradów Zdrój.

a) **Przedsięwzięcia nieinwestycyjne.**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięci a
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Edukacja w zakresie ochrony walorów przyrodniczych gminy. (filmy edukacyjne, przewodniki, konkursy)	Gmina	-	-	-	10.0	Budżet gminy, WFOŚiGW	Własne
2	Transgraniczna koncepcja rewitalizacji kulturowego i leczniczego wykorzystania parków uzdrowiskowych w Świeradowie Zdroju.	Gmina	-	45.87 4	-	4 500	PHARE – 30.53, Środki pomocowe Unii Europejskiej	Koordynowani e
Razem			-	45.87 4	-	4 500 010		
Koszty w latach			2004-2007		4 545 884,00 zł			

b) **Przedsięwzięcia inwestycyjne.**

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								
1	Realizacja projektu rewitalizacji parku uzdrowiskowego.	Gmina	-	900.0	900.0	-	Budżet gminy, ZPORR	Koordynowane
2	Pielęgnacja istniejących pomników przyrody ożywionej oraz obszarów prawnie chronionych.	Wojewoda Dolnośląski, gmina	-	-	-	-	Budżet Państwa, budżet gminy, WFOŚiGW	Koordynowane

3	Zakup drzew oraz usuwanie drzew powodujących zagrożenie	Gmina	-	10	15	15	Budżet gminy	Koordynowani
4	Pielęgnacja parków na terenie miasta Świeradów Zdrój	Gmina	-	20	20	20	Budżet gminy	Koordynowani
Razem			-	930	935	35		
Koszty w latach			2004-2007	1 900 000,00 zł				

Tabela 16. Krótkoterminowe cele i kierunki działań z zakresu ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w gminie miejskiej Świeradów

Zdrój

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia nieinwestycyjne								
1.	Kontrola istniejących źródeł promieniowania elektromagnetycznego.	Podmioty gospodarcze, WIOS, starostwo powiatowe, urząd gminy	-	-	-	-	Środki własne poszczególnych jednostek	Koordynowani
2	Nadzór nad lokalizacją nowych i modernizacją istniejących źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Podmioty gospodarcze, WIOS, starostwo powiatowe, urząd gminy	-	-	-	-	Środki własne poszczególnych jednostek	Koordynowani
Razem			-	-	-	-		
Koszty w latach 2004-2007 0 zł								

a) Przedsięwzięcia nieinwestycyjne.

b) Przedsięwzięcia inwestycyjne.

L.p.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
Przedsięwzięcia inwestycyjne								

1	Remont i modernizacja zabezpieczeń hydrotechnicznych na terenie gminy Świeradów Zdrój	RZGW, Marszałek Województwa	-	100	100	100	Budżet Państwa, budżet województwa, WFOŚiGW	Koordinowane
2	Zakup sprzętu do ochrony przeciwpowodziowej.	Gmina	-	-	5	5	Budżet gminy, WFOŚiGW	Koordinowane
Razem			-	100	105	105		
Koszty w latach			2004-2007	310 000,00 zł				

7. ZARZĄDZANIE ŚRODOWISKIEM

7.1. Definicja i zakresy

Wyróżnić należy zarządzanie środowiskiem oraz zarządzanie programem ochrony środowiska. Podejście oparte na wyszczególnieniu zarządzania środowiskiem przyjęto między innymi w „Programie zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego” (Wrocław 2002). Zarządzanie środowiskiem jest w ogólnym ujęciu synonimem ogółu działań ukierunkowanych na ochronę środowiska. Podstawowym środkiem służącym do zarządzania środowiskiem w skali gminy jest gminny program ochrony środowiska. Zarządzanie takie opiera się przede wszystkim, (choć nie tylko) na instrumentach prawnych zawartych w przepisach powszechnie obowiązujących.

Termin „zarządzanie środowiskiem” ma także drugie, węższe znaczenie. Nawiązuje ono do idei wzmacniania ochrony środowiska na drodze dobrowolnej samokontroli. Koncepcja taka wypracowana została zasadniczo z myślą o przedsiębiorstwach. Na płaszczyźnie europejskiej dwa najbardziej znane z takich systemów to EMAS oraz ISO. Drugi z nich został ustalony w drodze procedury normalizacyjnej i przeniesiony także do polskiej (ale identycznej z europejską) normy PN-EN ISO 14001. Od pewnego czasu obserwuje się przenoszenie takich systemów również do administracji publicznej. Cechą systemu zarządzania środowiskiem w oparciu o normę ISO jest ciągle doskonalenie, ukierunkowane na poprawę wyników zarządzania. Taki dodatkowy sformalizowany system zarządzania nie jest nieodzowny w gminie, jakkolwiek sam fakt istnienia gotowego wzorca postępowania, metodycznie opracowanego, może być zachętą do jego stosowania. Poza tym jego wdrażanie przynieść może pewne efekty dodatkowe (prestż, nagłośnienie w mediach).

7.2. Zasady zarządzania środowiskiem

System prawa środowiskowego oparty jest na pewnych fundamentalnych zasadach. Z jednej strony wyznaczają one granice, w których inne normy powinny się mieścić. Wprowadzają zatem ład do systemu prawa rozumianego statycznie. Z drugiej strony determinują one politykę stosowania instrumentów prawnych. Tym samym wyznaczają reguły działań administracji publicznej ukierunkowanych na ochronę środowiska. Z tego powodu zasady prawa ochrony środowiska mogą zostać uznane za normatywne zasady zarządzania

środowiskiem. Inny charakter mają zasady prakseologiczne, płynące z nauki organizacji i zarządzania, ważne dla modelu zarządzania programem ochrony środowiska.

Zasady prawne o podstawowym znaczeniu to: zasada zrównoważonego rozwoju, zasada kompleksowości ochrony środowiska, zasada prewencji oraz zasada sprawcy.

7.2.1. Zasada zrównoważonego rozwoju

Zasada zrównoważonego rozwoju oznacza taki rozwój społeczno-gospodarczy, który bierze pod uwagę wymagania ochrony środowiska, a więc taki, który nie dokonuje się kosztem rabunkowej eksploatacji zasobów. Wykorzystywanie zasobów nieodnawialnych powinno wykazywać tendencję malejącą, natomiast zasobów odnawialnych winno odbywać się z jak najmniejszym obciążaniem środowiska. Ważne jest, aby interesy środowiska były postrzegane w długiej perspektywie czasowej: mają one zabezpieczać biologiczne podstawy egzystencji obecnego pokolenia oraz przyszłych generacji.

Zasada zrównoważonego rozwoju jest zarazem dyrektywą postępowania dla wszystkich organów władz publicznych, również w zakresie tworzenia i stosowania polityk i strategii, w tym programów ochrony środowiska. Jest również przydatna dla realizacji działań o charakterze niewładczym, np. realizowanych w drodze dobrowolnej strategii „czystej produkcji”. Jej istota polega na podejmowaniu działań prewencyjnych nakierowanych na ograniczanie emisji powstających w trakcie działalności przemysłowej. Strategia taka mieści się w strukturze gminnego programu ochrony środowiska.

7.2.2. Zasada kompleksowości ochrony środowiska

Merytorycznym jądrem tej zasady jest ochrona poszczególnych elementów z uwzględnieniem potrzeb ochrony pozostałych. Realizowana jest ona przy pomocy dwóch instrumentów prawnych: ocen oddziaływania na środowisko oraz poprzez pozwolenia zintegrowane, przy czym tylko ten pierwszy jest dostępny dla gminy z uwagi na podział kompetencji decyzyjnych. Przesłanką dla faktycznego urzeczywistnienia zasady kompleksowości w skali gminy jest możliwie rozległa wiedza o stanie środowiska oraz potrzebach jego ochrony. Jeśli wiedzę tę dopełnia scenariusz rozwoju lokalnego oparty na gminnym programie ochrony środowiska, zasada kompleksowości ma szansę stać się zasadą codziennej praktyki administracyjnej.

Na bazie zasady kompleksowości oraz zasady zrównoważonego rozwoju wyznacza się zasadę integracji prawa i polityki (art. 8 ustawy - Prawo ochrony środowiska). Zakłada ona, że wszelkiego rodzaju polityki, strategie, plany lub programy sektorowe (np. przemysł,

rolnictwo, energetyka, turystyka) muszą uwzględniać wymogi ochrony środowiska. Również ta zasada ukierunkowuje sposób realizacji gminnego programu ochrony środowiska.

7.2.3. Zasada prewencji

Zasada prewencji oznacza zapobieganie negatywnym oddziaływaniom na środowisko. Dopełnia ją zasada przezorności, akcentująca zapobieganie również takim zagrożeniom, których prawdopodobieństwo wystąpienia jest niewielkie. Realizacja obu zasad dokonywana jest w trakcie działań władczych organów administracji publicznej (wydawanie pozwoleń, formułowanie wiążących nakazów, zakazów i ograniczeń) oraz w planowaniu. Zauważyć należy, że jej znaczenie praktyczne dopełnia konstytucyjna zasada obowiązku dbałości i odpowiedzialności za stan środowiska (art. 86), dotycząca wszystkich osób i podmiotów podlegających jurysdykcji państwa. Chodzi nie tylko o osoby fizyczne, ale też podmioty gospodarcze.

7.2.4. Zasada sprawcy

Ta zasada wyraża myśl, według której ten, kto powoduje zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty jej usunięcia. Zwraca się jednak uwagę, że nie ma ona charakteru bezwzględne, gdyż reguły odpowiedzialności ulegają wielokrotnie różnym modyfikacjom w drodze przepisów szczegółowych. Powszechnie znanym przejawem zastosowania tej zasady są opłaty i kary pieniężne. Zwrócić należy uwagę, że organy wydające pozwolenia uzyskały szczególnie cenny instrument ustanawiania zabezpieczenia przyszłych roszczeń, przybierającego postać depozytu, gwarancji bankowej lub polisy ubezpieczeniowej (art. 187 ustawy – Prawo ochrony środowiska). Chodzi o zabezpieczenie roszczeń z tytułu negatywnych skutków dla środowiskowych interesów o charakterze publicznym.

7.3. Gminny program ochrony środowiska w ustawowej strukturze programów ochrony środowiska

Programy ochrony środowiska stanowią jeden z elementów szeroko rozumianego systemu planowania w zakresie ochrony środowiska. W myśl art. 17 ustawy – Prawo ochrony środowiska ustanowienie takich programów jest obowiązkiem organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu województwa, powiatu i gminy. Służyć one mają realizacji polityki ekologicznej państwa. Stworzony w ten sposób system nie ma jednak charakteru hierarchicznego. Wynika to z dwóch względów. Po pierwsze z konstytucyjnie chronionej samodzielności jednostek samorządu terytorialnego. W myśl art. 16 ust. 2

Konstytucji samorząd uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej a przysługujące mu zadania publiczne wykonuje we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Zakresy kompetencji poszczególnych jednostek nie pokrywają się a same jednostki nie są hierarchicznie podporządkowane. Po drugie, programy ochrony środowiska nie zostały określone w ustawie jako akty prawa miejscowego zawierające przepisy powszechnie obowiązujące. Programy takie podlegają wprawdzie uchwaleniu, ale „uchwała” jest w takim przypadku tylko nazwą nagłówkową dokumentu. Programy ochrony środowiska, nie będące aktami prawa miejscowego, wiążą zatem tylko organy podległe poszczególnym radom.

Projekty programów podlegają zaopiniowaniu przez: ministra właściwego do spraw środowiska – w przypadku projektów wojewódzkich programów ochrony środowiska, organ wykonawczy województwa – w przypadku projektów powiatowych programów ochrony środowiska oraz organ wykonawczy powiatu – w przypadku projektów gminnych programów ochrony środowiska. Organy opiniujące nie są jednak jednostkami wyższego szczebla w rozumieniu hierarchicznej zależności. Poza tym opinie nie mają mocy prawnie wiążącej. Ustawa – Prawo ochrony środowiska posługiwała się w art. 17 ust. 2 terminem „jednostki wyższego szczebla” i dopiero nowelizacja z dnia 3 października 2003 r. (Dz.U. Nr 190, poz. 1865) dokonała tu korygującej modyfikacji. Organy działające na niższych szczeblach podziału administracyjnego mogą uwzględniać postulaty organów opiniujących, ale obowiązku takiego nie mają. Uznać w związku z tym należy, że ustawa – Prawo ochrony środowiska dąży jedynie do zapewnienia formalnej koordynacji poszczególnych programów, ale nie tworzy ich zhierarchizowanego systemu (J. Sommer, Planowanie w ochronie środowiska, Ochrona środowiska. Prawo i Polityka, Nr 4/26/, 2001, s. 32 i n.). Okoliczność ta rzutuje na współdziałanie różnych jednostek samorządu, gdyż wymusza dobrowolne a nie „siłowe” rozwiązania.

Strukturę programów ochrony środowiska od strony przedmiotowej dopełniają wyspecyfikowane wojewódzkie, powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami. Choć przewidziane zostały w odrębnej ustawie o odpadach (art. 14 ust. 6), to tworzone są w trybie i na zasadach określonych w przepisach o ochronie środowiska i stanowią fragment odpowiedniego programu ochrony środowiska. Pomimo tego odesłania do trybu i zasad wskazanych w przepisach ochrony środowiska, plany gospodarowania odpadami wykazują swoistości. Mają one bowiem pewną dodatkową cechę, której brakuje omówionym wyżej programom ochrony środowiska. Chodzi o to, że według ustawy o odpadach mają być one ze sobą zgodne w tym sensie, że plany niższego szczebla wynikać mają z planów wyższego

szczebla. Jest sporne, czy należy to uznać za dowód na ich prawnie wiążący charakter. Opinie zgłaszane w literaturze przedmiotu są podzielone. Nie brak zatem głosów, że plany gospodarki odpadami są aktami prawa miejscowego.

Programów ochrony środowiska, o których mowa w art. 17 i 18 ustawy – Prawo ochrony środowiska, nie należy mylić z programami sanacyjnymi, o których mowa ogólnie w art. 84 tejże ustawy. W literaturze przedmiotu poświęconej programom ochrony środowiska te odrębne grupy programów są często mylone. Obecnie istnieją tylko trzy programy, o jakich mowa w art. 84: dwa tworzone na podstawie ustawy – Prawo ochrony środowiska, tj. program ochrony powietrza - na podstawie art. 91 ust. 1 i program ochrony przed hałasem – na podstawie art. 119 ust. 1, oraz jeden tworzony na podstawie art. 47 ust. 7 ustawy – Prawo wodne, tj. program ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

7.4. Specyfika zarządzania środowiskiem na szczeblu gminy

Szczebel gminny zajmuje dolne miejsce w pionowej strukturze programów ochrony środowiska. O ile program powiatowy będzie zawsze rodzajem pośredniego ogniwa i przekątnika (bez względu na to, czy programy tworzone byłyby na zasadzie „od góry do dołu”, czy odwrotnie), o tyle dla gminy przesądzenie nakazanego kierunku przepływu informacji i postulatów musi mieć znaczenie decydujące. Wskazane w ustawie związanie programów potrzebą realizacji celów polityki ekologicznej państwa wskazuje na zamysł budowania programów „od góry do dołu”. W jakiejś mierze może to być pozostałość dawnych nawyków centralnego planowania i administrowania, choć jednocześnie wyraża potrzebę włączenia samorządów do realizacji tych zadań, za które odpowiedzialność na arenie międzynarodowej ponosi Rząd RP. Gmina musi jednak pozostać (także z uwagi na uwarunkowania prawne zagospodarowania przestrzennego) głównym punktem odniesienia w programowaniu ochrony środowiska a nie tylko ostatecznym wykonawcą.

Jeśli chodzi o wyposażenie samorządu gminnego w uprawnienia władcze, to są one – na tle szczebla wojewódzkiego i powiatowego - dość znaczne. W niektórych zakresach są dominujące (przede wszystkim zagospodarowanie przestrzenne, ochrona przyrody i zieleni na terenie gminy, utrzymywanie czystości i porządku w gminie, powszechne korzystanie ze środowiska), w innych przeciętne (w zakresie szeroko rozumianego prawa emisyjnego chodzi przede wszystkim o uprawnienia związane z korzystaniem z instalacji w ramach zwykłego korzystania ze środowiska). Najmniej jest uprawnień decyzyjnych z głównych zakresów prawa emisyjnego, gdyż te zostały zastrzeżone dla wojewody i starosty.

7.5. Instrumenty zarządzania środowiskiem

Instrumenty zarządzania środowiskiem zdefiniować można jako sposób postępowania, który wynika bezpośrednio lub pośrednio z prawa i służy realizacji zadań administracji publicznej w zakresie ochrony środowiska. Spełniają one samodzielną rolę w praktyce administracyjnej i mają charakter materialnoprawny. Wyłączamy zatem z tego zakresu (a w konsekwencji również z dalszego omówienia) zasady prawne (tak ogólne, jak i szczegółowe, omówione już wcześniej) oraz instrumenty proceduralne (np. uzgodnienia, opiniowanie, działanie we współdziałaniu, oceny oddziaływania na środowisko, które są niesamodzielnym elementem postępowania administracyjnego).

7.6. Typy instrumentów według sposobu oddziaływania

Biorąc za punkt wyjścia prawne umocowanie konkretnych instrumentów wyróżnić można w sposób najogólniejszy instrumenty regulowane prawem (sformalizowane) i pozostałe (niesformalizowane). Zdecydowana większość należy do tych pierwszych. Różnorodność instrumentów służących ochronie środowiska zostaje silnie podkreślona, gdy za kryterium wydzielenia przyjmiemy sposób, w jaki wywołują oczekiwane zachowania (reakcje adresatów takich środków). Kryterium takie jest użyteczne przy doborze środków do realizacji programów ochrony środowiska. Na jego podstawie wyróżnić można:

- a) instrumenty bezpośredniego oddziaływania, które dzielą się na dwie grupy, tj. bezpośrednio skuteczne zakazy, nakazy i ograniczenia oraz instrumenty kontroli administracyjnej (te z kolei dzielimy na instrumenty kontroli wstępnej i kontroli bieżącej),
- b) instrumenty planowe,
- c) instrumenty pośredniego oddziaływania (opłaty za korzystanie ze środowiska, takie instrumenty finansowe jak subwencje, dotacje, etc., umowy publicznoprawne, a także działania nieformalne),
- d) instrumenty typu represyjnego (opłaty podwyższone, kary pieniężne, środki egzekucyjne, instrumenty odpowiedzialności administracyjnej i karnej).

7.6.1. Instrumenty bezpośredniego oddziaływania

Instrumenty z pierwszej grupy są zwykle najczęściej używane z uwagi na ich prewencyjny charakter. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że lepiej jest zapobiegać niekorzystnym oddziaływaniom na środowisko, niż usuwać skutki już dokonanej ingerencji. Bezpośrednio skuteczne zakazy, nakazy i ograniczenia wyrażone zostają w przepisach

powszechnie obowiązujących. Niekiedy przybierają one postać tzw. standardów środowiskowych.

Standardy środowiskowe mają charakter standardów jakościowych albo standardów emisyjnych. Standardy jakościowe (określane też niekiedy jako emisyjne) ustalają pewien minimalny dopuszczalny poziom jakości środowiska poprzez określenie dopuszczalnych stężeń substancji zanieczyszczających. W polskim prawie w szczególności zostały określone: dopuszczalne wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu, dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku czy też dopuszczalne poziomy promieniowania. W przypadku prawa wodnego mamy określone np. najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi.

Zakazy, nakazy i ograniczenia najczęściej pojawiają się w ustawach, ale też w aktach prawa miejscowego i z tego powodu nie są abstrakcją w kontekście zarządzania środowiskiem w gminie. Dla interesu gminy istotne są także zakazy, nakazy i ograniczenia zawarte wprost w ustawach a to z tego względu, że organy gminy mogą sięgać po środki egzekucyjne dla wymuszenia ich realizacji. Wydaje się, że te możliwości działania są powszechnie niedoceniane.

Instrumenty kontroli wstępnej to przede wszystkim różnego rodzaju pozwolenia i zezwolenia, z kolei instrumenty kontroli bieżącej to te, służące ocenie sposobów realizowania praw i obowiązków ustalonych w decyzjach administracyjnych (pozwoleniach, zezwoleniach). W przypadku gminy odgrywają one jednak mniejszą rolę niż na szczeblu powiatu czy województwa, gdyż głównym podmiotem decyzyjnym w prawie ochrony środowiska jest starosta oraz wojewoda. Pomimo to również Burmistrz Miasta (Wójt) zachowuje pewne możliwości działania (choćby przyjmowanie zgłoszeń od właścicieli przydomowych oczyszczalni ścieków w ramach kontroli zwykłego korzystania z wód).

7.6.2. Instrumenty planowe

Instrumenty planowe związane są z planami, programami i prognozami. Należy odróżnić plany i planowanie. Planowanie jest bowiem pewną procedurą, z kolei plan jej materialnym efektem. Znaczenie planów polega na tym, że są skierowane ku przyszłości, wyrażają preferowane cele dla działalności publicznej, ustanawiają cały kompleks środków dla rozwiązania większej liczby zadań o charakterze podstawowym i dalekosiężnym, ustanawiane są w trakcie metodycznie opracowanych, wielofazowych procedur. Dla ochrony środowiska szczególne znaczenie mają różnego rodzaju plany przestrzenne, plany gospodarki wodnej,

plany ochrony powietrza i ochrony przed hałasem, jak też formy planowe w ochronie powietrza. Do instrumentów planowych należą także programy ochrony środowiska, ale z uwagi na ich ogólny i obszarowy (a nie wąski i sektorowy) charakter, mogą być traktowane jako nadrzędny instrument bazowy o charakterze koordynacyjnym.

Uprawnienia planistyczne organów gmin są dość zróżnicowane. Szczególna rola przypada miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego. Decydują one o przeznaczeniu terenów i określają warunki ich zagospodarowania wynikające m.in. z potrzeb ochrony środowiska. Sporządzanie i uchwalanie miejscowego planu podlega nie tylko przepisom ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ale również ustawy Prawo ochrony środowiska i przepisów szczególnych (np. o ochronie przyrody, ochronie wód, odpadach).

Na etapie przygotowywania i przyjmowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz dokonywania w nim zmian ustawodawca przewidział rozbudowane możliwości udziału społeczeństwa w podejmowaniu rozstrzygnięć decydujących w dużej mierze o możliwościach przeprowadzenia następnych etapów każdego procesu inwestycyjnego. Jest to jednocześnie najlepszy moment dla rozpoznania stanowisk tak opinii społecznej jak i organów administracji. Gwarantują to mechanizmy proceduralne.

Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w całym systemie ma gmina, gdyż ze wszystkich dokumentów planistycznych tylko plany uchwalane przez gminy mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. W pewnym uproszczeniu powiedzieć można, że wszelkie programy, plany i strategie dotyczące zagospodarowania przestrzennego, formułowane na wszystkich szczeblach podziału kraju mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym planie miejscowym. Gminy mają więc znaczną swobodę w ustalaniu kierunku swego rozwoju (w granicach wynikających z przepisów prawa).

7.6.3. Instrumenty pośredniego oddziaływania

Instrumenty pośredniego oddziaływania są liczne i wewnątrz silnie zróżnicowane. Ich cechą charakterystyczną jest dążenie do osiągnięcia określonego celu poprzez świadome wywieranie wpływu na motywacje podmiotów. Organy publiczne działające w ten sposób uznają wybrane zachowania za pożądane dla osiągnięcia swoich celów i werbalizują stosowne zachęty, nie nadając im wszakże formy wiążących nakazów (np. premie za działanie termooizolacyjne). W innych sytuacjach organy uznają określone zachowania za niepożądane i

bez odwoływania się do formalnych zakazów, podejmują wysiłki w celu ich eliminacji (np. opłaty nie będące sankcjami powinny zachęcić do rezygnacji z korzystania ze środowiska).

7.6.4. Instrumenty typu represyjnego

Instrumenty typu represyjnego to powszechnie znane opłaty podwyższone i kary pieniężne, środki odpowiedzialności karnej, ale też już wzmiankowane środki egzekucyjne, podejmowane na podstawie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

7.6.5. Formy działania administracji publicznej

Instrumenty są urzeczywistniane w różnych formach prawnych. Wyróżnić można formy władcze (decyzje, przepisy prawa miejscowego) oraz niewładcze. Wśród form niewładczych najbardziej znane są czynności materialno-techniczne (np. sporządzenie map, gromadzenie danych pomiarowych).

7.7. Zadania organów gmin według przedmiotowych zakresów regulacji

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym do zakresu działania gmin należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Do zadań własnych gminy należy zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty (art. 7 ust. 1). W szczególności chodzi o sprawy:

- ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami
- ochrony środowiska i przyrody
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych
- utrzymywania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych
- zieleni gminnej i zadrzewień.

Odrębna grupa zadań, o której należy wspomnieć, to zadania gminnych służb, inspekcji i straży (np. gminnego zespołu reagowania kryzysowego w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia).

7.7.1. Gospodarka wodna i ochrona wód /kompetencje ustalone ustawą – Prawo wodne oraz ustawą – Prawo ochrony środowiska/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

Przyjmowanie zgłoszeń instalacji niewymagających pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi (dotyczy przydomowych oczyszczalni w świetle Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia /Dz. U. Nr 283, poz. 2839/); forma prawna: zgłoszenie – art. 152 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Instrumenty kontroli bieżącej:

Nakazywanie właścicielowi gruntu przywrócenie stanu wody na gruncie lub wykonania urządzeń zapobiegających szkodom; forma prawna: decyzja wójta – art. 29 ust. 3 Prawa wodnego;

Zatwierdzanie ugody w sprawie zmiany stanu wody na gruncie; forma prawna: decyzja burmistrz – art. 30 ust. 2 Prawa wodnego;

Wyznaczanie części nieruchomości umożliwiającej dostęp do wody objętej powszechnym korzystaniem z wody; forma prawna: decyzja burmistrz – art. 28 ust. 2 Prawa wodnego;

Odbieranie od prowadzących instalację objętą wymogiem zgłoszenia wyników pomiarów mających szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji; forma prawna: czynność materialno-techniczna burmistrza (prezydenta miasta) – art. 149 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Nakładanie na prowadzącego przydomową oczyszczalnię ścieków obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeśli nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; forma prawna: decyzja burmistrza – art. 150 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Ustalanie wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących eksploatacji przydomowej oczyszczalni ścieków; forma prawna: decyzja burmistrz – art. 154 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Nakazywanie osobie fizycznej eksploatującej oczyszczalnię przydomową w ramach zwykłego korzystania ze środowiska wykonania czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko; forma prawna: decyzja burmistrz – art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Instrumenty planowe:

Wyznaczanie miejsc wydobywania kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, w granicach powszechnego korzystania z wód ; forma prawna – uchwała rady miasta (art. 34 ust. 4 Prawa wodnego).

7.7.2. Ochrona powietrza /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska/**Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):**

Przyjmowanie zgłoszeń instalacji niewymagających pozwolenia emisyjnego (dotyczy instalacji, z których dokonywana jest emisja gazów lub pyłów do powietrza wskazanych w świetle Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia /Dz. U. Nr 283, poz. 2839/); forma prawna: zgłoszenie do Burmistrza – art. 152 ust. 1 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Instrumenty kontroli bieżącej:

Odbieranie od prowadzących instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska wyników pomiarów mających szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji; forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta gminy) – art. 149;

Nakładanie na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeśli nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – art. 150 ust. 1;

Ustalanie wymagań w zakresie ochrony środowiska (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) dotyczących eksploatacji instalacji; forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta gminy) – art. 154 ust. 1;

Nakazywanie osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonania czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko; forma prawna: decyzja burmistrza – art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością wójta; forma prawna: czynności materialno-techniczne Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – art. 379 ust. 3, 4 i 5;

7.7.3. Ochrona przed hałasem i polami elektromagnetycznymi /kompetencje ustalone ustawą – Prawo ochrony środowiska/**Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):**

brak

Instrumenty kontroli bieżącej:

Odbieranie od prowadzących instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska wyników pomiarów mających szczególne znaczenie ze względu na potrzebę zapewnienia systematycznej kontroli wielkości emisji; forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – art. 149;

Nakładanie na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) obowiązku prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeśli nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych; forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – art. 150 ust. 1;

Ustalanie wymagań w zakresie ochrony środowiska (w ramach zwykłego korzystania ze środowiska) dotyczących eksploatacji instalacji; forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – art. 154 ust. 1;

Nakazywanie osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska lub eksploatującej urządzenie wykonania czynności zmierzających do ograniczenia ich negatywnego oddziaływania na środowisko; forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska;

Sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością wójta; forma prawna: czynności materialno-techniczne – art. 379 ust. 3, 4 i 5;

Instrumenty planowe:

brak

7.7.4. Ochrona przyrody /kompetencje ustalone ustawą o ochronie przyrody/**Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):**

Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu (wymaga uzgodnienia z właściwym wojewodą) - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 36a ustawy o ochronie przyrody)

Wydawanie zezwoleń na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 47e ustawy o ochronie przyrody)

Tworzenie parków gminnych - forma prawna: uchwała rady miasta (art. 34a ustawy o ochronie przyrody)

Tworzenie form ochrony przyrody - forma prawna: uchwała rady miasta (art. 34 ustawy o ochronie przyrody)

Instrumenty kontroli bieżącej:

Informowanie ministra właściwego do spraw środowiska o wydaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji realizującej cel publiczny na obszarze parku krajobrazowego lub obszarze chronionego krajobrazu - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta gminy) (art. 36a ustawy o ochronie przyrody)

Informowanie zarządu ogrodu botanicznego lub zoologicznego o zamiarze wydania decyzji w sprawie ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu inwestycji przewidzianej do realizacji w pobliżu ogrodu botanicznego lub zoologicznego - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta gminy) (art. 46 ust. 7 ustawy o ochronie przyrody)

Instrumenty represyjne

Wymierzanie kar pieniężnych za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, spowodowane niewłaściwym wykonywaniem robót ziemnych lub wykorzystaniem sprzętu mechanicznego albo urządzeń technicznych oraz zastosowaniem środków chemicznych w sposób szkodliwy dla roślinności oraz za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia, a także za zniszczenie spowodowane niewłaściwą pielęgnacją terenów zieleni, zadrzewień, drzew - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 47k ustawy o ochronie przyrody)

7.7.5. Ochrona powierzchni ziemi, w tym gruntów rolnych i leśnych /kompetencje ustalone ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych/

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

Obejmowanie ochroną niektórych gruntów rolnych zaliczonych do klas IV, IVa i IVb, wytworzonych z gleb pochodzenia mineralnego - forma prawna: uchwała rady miasta (art. 12)

Instrumenty kontroli bieżącej:

Nakazywanie właścicielowi gruntów w oznaczonym terminie zniszczenia określonych upraw, przemieszczenia zwierząt poza obszar ograniczonego użytkowania lub dokonanie ich uboju - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 16)

Nakazywanie właścicielowi gruntów wykonania w oznaczonym terminie odpowiednich zabiegów w związku z wystąpieniem z winy właściciela określonych form degradacji gruntów - w tym również spowodowanej nieprzestrzeganiem przepisów o ochronie roślin uprawnych przed chorobami, szkodnikami i chwastami- forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 15)

Instrumenty planowe:

Zatwierdzanie planów gospodarowania na gruntach położonych na obszarach ograniczonego użytkowania, istniejących wokół zakładów przemysłowych - forma prawna: uchwała Rady Miasta (art. 16)

7.7.6. Gospodarowanie przestrzenią /kompetencje ustalone ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym /

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - forma prawna decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 4)

Instrumenty kontroli bieżącej:

Nakazywanie wstrzymania użytkowania terenu lub przywrócenie poprzedniego sposobu zagospodarowania - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 59)

Pobieranie opłat z tytułu renty planistycznej - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 36)

Instrumenty planowe:

Podjęmowanie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - forma prawna: uchwała Rady Miasta (art. 14)

Sporządzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 9).

Zatwierdzanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy - forma prawna: uchwała Rady Miasta (art. 9)

Sporządzanie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 15).

Zatwierdzanie projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie zadań samorządowych - forma prawna: uchwała Rady Miasta

Podawanie do publicznej wiadomości o przystąpieniu do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowywania przestrzennego gminy oraz miejscowego planu

zagospodarowania przestrzennego - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 11 i art. 17)

Prowadzenie rejestru miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wniosków o ich sporządzenie lub zmianę oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 31, art. 57 i art. 67)

Analizowanie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 32)

Instrumenty pośredniego oddziaływania

Powoływanie gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej - forma prawna: zarządzenie Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 8).

7.7.7. Gospodarowanie odpadami /kompetencje ustalone ustawą o odpadach, ustawą o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej oraz ustawą o utrzymaniu porządku i czystości w gminie/.

Ze względu na specyfikę problematyki odrębnego omówienia wymagają ogólne zadania gmin. Zostały one określone w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Nie zostały przypisane konkretnym organom, które wykonują je w ramach swych zróżnicowanych kompetencji. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Rada Miasta jest organem stanowiącym i kontrolnym a Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) organem wykonawczym. Gminy:

- tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych,
- zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych, stacji zlewnych, w przypadku gdy podłączenie wszystkich nieruchomości do sieci kanalizacyjnej jest niemożliwe lub powoduje nadmierne koszty, instalacji i urządzeń do zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych lub ich części oraz szaleatów publicznych,

- zapobiegają zanieczyszczaniu ulic, placów i terenów otwartych, w szczególności przez zbieranie i pozbywanie się błota, śniegu, lodu oraz innych zanieczyszczeń uprzątniętych z chodników przez właścicieli nieruchomości oraz odpadów zgromadzonych w przeznaczonych do tego celu urządzeniach ustawionych na chodniku,
- określają wymagania wobec osób utrzymujących zwierzęta domowe w zakresie bezpieczeństwa i czystości w miejscach publicznych,
- organizują ochronę przed bezdomnymi zwierzętami na zasadach określonych w odrębnych przepisach,
- organizują selektywną zbiórkę, segregację oraz magazynowanie odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych, przydatnych do odzysku oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w zakresie gospodarowania tego rodzaju odpadami,
- zapewniają zbieranie, transport i unieszkodliwianie zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałają z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w tym zakresie,
- znakują obszary dotknięte lub zagrożone chorobą zakaźną zwierząt,
- utrzymują czystość i porządek na terenach innych niż objęte obowiązkami właścicieli nieruchomości, kierowników budów, przedsiębiorców użytkujących tereny służące komunikacji publicznej oraz zarządców dróg,
- zapewniają uprzątnięcie i pozbycie się błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników, jeżeli gmina pobiera opłaty z tytułu postoju lub parkowania pojazdów samochodowych na takim chodniku, oraz zbieranie i pozbycie się odpadów zgromadzonych w urządzeniach do tego przeznaczonych umieszczonych na tym chodniku i utrzymanie tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,
- wykonują obowiązki przejęte od właścicieli nieruchomości.

Ponadto gminy prowadzą ewidencję:

- zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Instrumenty przypisane konkretnym organom:

Instrumenty bezpośredniego oddziaływania (w tym kontroli wstępnej):

Ustalanie szczegółowych zasad utrzymania porządku i czystości - forma prawna: uchwała rady gminy (art. 4 ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach),

Ustalanie górnych stawek opłat ponoszonych przez właścicieli nieruchomości za świadczenie usług - forma prawna: uchwała Rady Miasta (art. 6 ust. 2 i ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach),

Przejmowanie przez gminę obowiązków właścicieli nieruchomości oraz ustalenie stawek opłat za ich wykonywanie - forma prawna: uchwała Rady Miasta (art. 6a ust. 1 i ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) - uwaga: po akceptacji mieszkańców wyrażonej w referendum gminnym.

Nakazywanie posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania tej decyzji - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 34 ust. 1 ustawy o odpadach),

Wydawanie zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części - dalej zwane świadczeniem usług - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (art. 7 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach),

Określenie i podanie do publicznej wiadomości wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na świadczenie usług; a także określenie obszaru, na którym usługi te mają być świadczone - forma prawna: zarządzenie Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 7 ust. 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Instrumenty kontroli bieżącej:

Sprawowanie nadzoru nad wykonaniem obowiązków właścicieli nieruchomości, kierowników budów, przedsiębiorców użytkujących tereny służące komunikacji publicznej oraz zarządców dróg - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrz Miasta (art. 5 ust. 6 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach),

Cofanie zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności polegającej na świadczeniu usług, jeżeli przedsiębiorca mimo wezwania narusza jego warunki - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (art. 9 ust. 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach),

Określenie zakresu i sposobu wykonywania obowiązków przedsiębiorcy w zakresie wymagań sanitarnych i ochrony środowiska w wypadku wygaśnięcia lub cofnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie świadczenia usług - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 9 ust. 4 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

Przekazywanie marszałkowi województwa oraz wojewódzkiemu funduszowi ochrony środowiska i gospodarki wodnej roczne sprawozdania zawierające informacje o rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu, rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu do odzysku i recyklingu, wydatkach poniesionych na te działania - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrz Miasta (art. 35 ust. 1 i ust. 3 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej), Sporządzanie roczne sprawozdania zawierające informacje o rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych zebranych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu, rodzaju i ilości odpadów opakowaniowych przekazanych przez gminę (związek gmin) lub podmiot działający w ich imieniu do odzysku i recyklingu, wydatkach poniesionych na te działania (art. 35 ust. 1 i ust. 3 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej),

Przechowywanie przez 5 lat dokumentów potwierdzających przekazanie odpadów opakowaniowych do odzysku i recyklingu - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 35 ust. 2 ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej).

Instrumenty planowe:

Uchwalanie gminnego planu gospodarki odpadami będącego częścią gminnego programu ochrony środowiska - forma prawna: uchwała Rady Miasta (art. 18 ust. 1 ustawy POŚ i art. 14 ustawy o odpadach),

Opracowanie projektu gminnego planu gospodarki odpadami - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrz Miasta (art. 14 ust. 5 ustawy o odpadach),

Składanie radzie miasta, co 2 lata, sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 14 ust. 13 ustawy o odpadach),

7.7.8. Rolnictwo i łowiectwo /kompetencje ustalone ustawą o ochronie roślin uprawnych i ustawą Prawo łowieckie/

Instrumenty kontroli bieżącej:

Wydawanie poleceń w przypadku zagrożenia fitosanitarnego Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa - forma prawna: decyzja Burmistrza Miasta (Wójta Gminy)(art. 49a ustawy o ochronie roślin uprawnych)

Współdziałanie z dzierżawcami i zarządcami obwodów łowieckich w sprawach związanych z ich zagospodarowaniem - forma prawna: czynność materialno-techniczna Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) (art. 11 ustawy Prawo łowieckie)

7.8. Pozostałe instrumenty

Obok instrumentów mających ścisły związek z wybranym zakresem przedmiotu ochrony (woda, powietrze, powierzchnia ziemi, świat roślin i zwierząt, gospodarka odpadami) istnieje pewna grupa środków o charakterze uniwersalnym, które są wspólne dla całej ochrony środowiska. Chodzi o środki finansowo-prawne, umowy publicznoprawne oraz środki represyjne.

7.8.1. Środki finansowo-prawne

Ekonomiczne i społeczne aspekty ochrony środowiska gminy

Instrumenty finansowe polityki ekologicznej gminy miejskiej

Dla pełnej i efektywnej realizacji polityki ekologicznej Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój podstawowe znaczenie mają środki finansowe, których gromadzenie i właściwe dysponowanie stanowi jedno z podstawowych zadań organów samorządowych.

Źródłem finansowania zadań proekologicznych gminy są środki pochodzące zarówno z budżetu Gminnego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz pozyskiwane z innych źródeł takich jak: Wojewódzki, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Olbrzymią rolę w finansowaniu działań z zakresu ochrony środowiska odgrywają fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które szczegółowo zostały przedstawione w

rozdziale poruszającym problematykę reformy administracji publicznej. Gromadzą one środki pochodzące z opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz kar pieniężnych za nieprzestrzeganie ustalonych norm lub warunków określonych w pozwoleniach.

Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej został utworzony na podstawie ustawy z dnia 3 kwietnia 1993 roku o zmianie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz ustawy – Prawo wodne.

Ze środków tego funduszu Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój finansuje bardzo niewiele inwestycji proekologicznych i pro zdrowotnych, ponieważ środki gminnego funduszu są niewielkie.

Przy realizacji poważnych inwestycji gmina ubiega się o środki z NFOŚ i GW oraz WFOŚ i GW, a w przypadku podjęcia działań o wymiarze ponadlokalnym z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi o środki z Funduszy Unii Europejskiej.

Ponadto gmina ma możliwość wykorzystania podatku od nieruchomości jako narzędzia polityki ekologicznej, uchwalając niższe stawki podatku poprzez uchwałę Rady Miasta, dla podmiotów gospodarczych spełniających wymagania ochrony środowiska lub podejmujących działania w tym kierunku.

W celu realizacji inwestycji proekologicznych, na większą skalę, gmina może również ubiegać się o preferencyjne kredyty z Banku Ochrony Środowiska.

Instytucja ta jest spółką akcyjną, która oferuje szeroki zakres usług finansowych osobom prawnym, podmiotom gospodarczym nie posiadającym osobowości prawnej oraz osobom fizycznym.

Kredyty preferencyjne na ochronę środowiska stanowią 2/3 portfela kredytowego banku. Kredyty proekologiczne udzielane są zarówno ze środków własnych banku, jak i ze środków instytucji stale współpracujących z bankiem, przede wszystkim Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Aby gmina, czyli kredytobiorca mogła ubiegać się o kredyt z Banku Ochrony Środowiska musi posiadać przynajmniej 50 % własnych środków na sfinansowanie zadania. BOŚ przy udzielaniu pożyczek kieruje się podobnymi kryteriami jak NFOŚ i GW. Są to: efektywność ekologiczna zadania i jego zgodność z priorytetami dla polityki ekologicznej województwa. Dlatego, władze gminy będą miały na uwadze te czynniki przy podejmowaniu starań o uzyskanie kredytu z BOŚ.

Od 2000 roku, funkcjonował specjalny fundusz wspólnotowy ISPA. Jego celem działania było dostosowanie infrastruktury technicznej krajów do standardów UE. Pomoc tego funduszu była kierowana przede wszystkim na tworzenie, rozbudowę, i modernizację infrastruktury ochrony środowiska i transportowej. ISPA jest instrumentem finansowania dużych inwestycji o charakterze infrastrukturalnym, których wartość całkowitych nakładów nie powinna być mniejsza niż 5 mln. Euro .

Efektywna współpraca jako społeczny instrument polityki ekologicznej

Realizacja polityki ekologicznej gminy wymaga skoordynowanej współpracy między wszystkimi instytucjami i jednostkami zaangażowanymi w sprawy ochrony środowiska.

Wdrażanie niektórych programów w znacznej mierze zależy od współpracy władz Gminy z Wojewodą, Marszałkiem, sąsiednimi gminami, powiatem, podmiotami gospodarczymi, instytucjami finansowymi, organizacjami pozarządowymi itp.

Spójność polityki gminy z polityką województwa

Efektywność realizacji polityki ekologicznej gminy, zależy od tego, jak spójne są kierunki działania w zakresie ochrony środowiska, zdefiniowane przez gminę ze strategią ochrony środowiska województwa dolnośląskiego. Harmonia taka jest niezbędna ze względu na potrzebę uzyskania pomocy finansowej ze strony państwa i województwa, a także wsparcia przez władze wojewódzkie działań gminy ukierunkowanych na dostęp do zewnętrznych, pomocniczych źródeł finansowania.

Obecnie wojewoda jest odpowiedzialny za udzielanie zezwoleń na korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian, dla zakładów szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia człowieka. Podstawowym wymogiem współpracy Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój z województwem jest bez wątpienia bezkolizyjne wypełnianie zadań obu jednostek samorządu terytorialnego, a przede wszystkim ich wzajemna pomoc przy realizacji zaplanowanych inwestycji.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – współpraca w zakresie monitoringu środowiska.

Niezwykle istotna jest współpraca gminy z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska jako głównym kontrolerem respektowania prawa przez podmioty gospodarcze, korzystające ze środowiska oraz koordynatorem lokalnych sieci monitoringu środowiska.

Ustawowym obowiązkiem WIOŚ jest udzielanie pomocy organom samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań kontrolnych w zakresie ochrony środowiska, obowiązkiem organów

natomiast, jest stała współpraca z inspekcją w ramach państwowego monitoringu środowiska, w szczególności poprzez dostarczanie jej informacji o stanie środowiska uzyskanych w trakcie ich działalności, wykonywania pomiarów i analiz na zlecenie Inspekcji Ochrony Środowiska¹⁸.

Współpraca między gminą a inspekcją opiera się, zatem na stałym informowaniu przez WIOŚ radę miasta o wynikach kontroli obiektów o podstawowym znaczeniu dla danego terenu. Poza tym rada miasta, przynajmniej raz w roku rozpatruje informacje WIOŚ o stanie środowiska, na obszarze województwa¹⁹.

Rada miasta posiada uprawnienie do wnioskowania do WIOŚ o wykonywanie badań z większą częstotliwością lub o rozszerzenie zakresu badań, obowiązkiem WIOŚ jest natomiast rozpatrywanie tych wniosków oraz zapewnienie stałej wymiany informacji o wynikach kontroli.

Radzie miasta służy również prawo do określania w drodze uchwały kierunków działania właściwego organu IOŚ w celu zapewnienia na danym obszarze należytej ochrony środowiska.

Natomiast w przypadkach bezpośredniego zagrożenia środowiska, Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) może wydać właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenie podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia²⁰.

Współpraca ze społecznością samorządową i organizacjami ją reprezentującymi.

Następnym trendem, który będzie wpływał na politykę ekologiczną gminy jest coraz większy udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, bezpośrednio lub poprzez swych przedstawicieli, czyli głównie pozarządowe organizacje.

Główna rola gminy będzie polegała na inicjowaniu i wspieraniu inicjatyw zmierzających do podniesienia stanu świadomości ekologicznej mieszkańców, oraz rozbudzenia ich współodpowiedzialności w procesie podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów ekologicznych.

Umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem są niezbędne dla sukcesu realizowanej przez władze gminy edukacji ekologicznej.

Edukacja ekologiczna prowadzona przez Urząd Miasta w Świeradowie Zdroju to różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz

¹⁸ Art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 1991 r., Nr 77, poz. 885 z późn. m.)

¹⁹ Tamże, art. 8a, ust. 2.

²⁰ Tamże, art. 8a ust. 4.

przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. Skuteczność tych działań zależy przede wszystkim od rzetelnie i w miarę przystępnie przekazanej wiedzy o stanie środowiska.

Istotną rolę w edukacji społeczeństwa pełnią szkoły podstawowe i średnie, od których władze gminy oczekują szerszego włączenia w program zajęć lekcyjnych zagadnień i problemów ochrony środowiska, specyficznych dla miejsca zamieszkania.

Jednym z najistotniejszych, statutowych zadań fundacji i stowarzyszeń ekologicznych jest prowadzenie systematycznie przez cały rok, kampanii edukacyjnych w zakresie zbiórki odpadów (puszek, baterii, makulatury, plastiku), na terenie szkół i całej gminy. Kampanie takie uczą dzieci praktycznych, codziennych zachowań, chroniących środowisko. Kampanie te są finansowane przez samorządy gminne i powiatowe, związki gmin, na terenie, których prowadzone są akcje. Organizowanie kampanii sprzyja bliskiej współpracy z samorządem gminnym i służbami komunalnymi, oraz stymuluje do podejmowania systemowych rozwiązań w zakresie odpadów, szczególnie ich segregacji. W Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów.

Szczególne znaczenie dla zarządzania środowiskiem mają instrumenty finansowo-prawne. Tworzą one łącznie dużą grupę instrumentów, obejmujących podatki, opłaty i kary, dotacje, subwencje, ulgi podatkowe. Powszechnie znane są opłaty i kary pieniężne. Opłaty za korzystanie ze środowiska pobierane są w szczególności za:

- wprowadzanie do powietrza substancji i energii
- usuwanie drzew i krzewów
- składowanie odpadów
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi
- wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji
- działalność koncesjonowaną na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego.

Opłaty takie spełniają rolę bodźcową (przynajmniej według teoretycznych założeń), gdyż powinny zachęcać do szukania innych alternatywnych sposobów prowadzenia działalności gospodarczej (opartych na rezygnacji z korzystania ze środowiska albo wykorzystywaniu innych, tańszych surowców i półproduktów). W praktycznym stosowaniu na plan pierwszy wybija się jednak funkcja fiskalna opłat i kar. Wyraża się ona w pozyskiwaniu środków finansowych, gromadzeniu w ramach odrębnych funduszy i wykorzystywaniu do wspierania działalności służącej ochronie środowiska. Fundusze takie (w tym gminny fundusz ochrony

środowiska i gospodarki wodnej) stanowią poważne źródło finansowania ochrony środowiska.

Do instrumentów finansowo-prawnych zalicza się także formy wsparcia dla podmiotów podejmujących działania korzystne dla środowiska. Niektóre z nich zostały uregulowane ustawowo, co podnosi ich rangę i dowodzi ich znaczenia. Przykładem są premie wypłacane z tytułu działań termomodernizacyjnych wypłacanych na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz.U. Nr 162, poz. 1121 ze zm.).

7.8.2. Umowy publicznoprawne

W polskim prawie administracyjnym charakter umów publicznoprawnych przypisuje się:

- związkom komunalnym tworzonemu dla wspólnego wykonywania zadań publicznych; w przypadku gminy chodzi o związki międzygminne (art. 64 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym),
- porozumieniom komunalnym, na podstawie których gminy mogą powierzać jednej z nich prowadzenie zadań publicznych (art. 74 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym),
- porozumieniom gmin z organami administracji rządowej w sprawie wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej (art. 8 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Dobrowolność działań w tych zakresach powinna zostać nagrodzona określoną „premią”. Znaczenie praktyczne ma (zwłaszcza w przypadku pierwszym) przede wszystkim ułatwiony dostęp do środków finansowych, przeznaczonych na inwestycje z zakresu ochrony środowiska.

7.8.3. Środki represyjne

Instrumenty typu represyjnego to przede wszystkim powszechnie znane opłaty podwyższone i kary pieniężne oraz inne formy odpowiedzialności administracyjnej, np. nałożenie w drodze decyzji obowiązku przywrócenia środowiska do stanu właściwego lub obowiązku uiszczenia na rzecz właściwego gminnego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej kwoty pieniężnej odpowiadającej wysokości szkód wynikłych z naruszeń środowiska (art. 362 ust. 1 i 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska).

Inne możliwości działania oferują środki odpowiedzialności karnej. Pozostają one w dyspozycji organów sądowniczych, ale organy administracji samorządowej mogą spełniać funkcje oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciwko środowisku, jeśli w zakresie swego działania ujawniły wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie (art. 17

par. 3 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia). Uprawnienie takie przyznaje burmistrzowi (wójtowi lub prezydentowi miasta) lub osobom przez nich upoważnionym również art. 379 ust. 4 ustawy – **Prawo ochrony środowiska**.

Wspomnieć należy także o środkach egzekucyjnych, podejmowanych na podstawie przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Powinność prowadzenia egzekucji administracyjnej obejmuje nierealizowane obowiązki określone bądź wprost w ustawach lub w decyzjach. Organom gminy przysługiwać może rola wierzyciela (tj. podmiotu uprawnionego do żądania wykonania obowiązku lub jego zabezpieczenia) bądź organu egzekucyjnego (tj. organu uprawnionego do stosowania środków egzekucyjnych).

Partnerstwo w zarządzaniu środowiskiem

Dla idei partnerstwa w zarządzaniu środowiskiem na szczeblu gminy podstawowe znaczenie ma fakt, że administracja gminna nie jest w tym zakresie samowystarczalna. Chodzi o stopień złożoności zagadnień wyznaczających problematykę środowiskową, skalę przestrzenną wykraczającą zwykle poza granice gminy (choć niektóre problemy mają charakter lokalny), rozproszenie kompetencji pomiędzy różne podmioty administracji rządowej i samorządowej a także o samodzielną rolę podmiotów gospodarki rynkowej. Z tych przyczyn współdziałanie wszystkich zainteresowanych podmiotów, w tym powołanych ustawowo, zobligowanych decyzyjnie, motywowanych tak racjonalnie, jak i emocjonalnie, jest po prostu nieodzowne. Szczególne znaczenie ma partnerstwo z:

- administracją rządową i samorządową
- podmiotami gospodarczymi
- społeczeństwem.

W pierwszym przypadku niektóre z form współdziałania wynikają wprost z ustaw. Praktyka dowodzi jednak, że bez dobrej woli organów trudno jest mówić o efektywnej współpracy. Jeśli jest ona oparta na wspólnych wynegocjowanych porozumieniach, wykazuje większą efektywność.

Niezwykle istotne jest współdziałanie z podmiotami gospodarczymi. Bywa, że ustawy wprost przewidują mechanizmy podobne do dobrowolnych porozumień (np. ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej). Dla realizacji gminnego programu ochrony środowiska szczególne znaczenie mieć będzie dobrowolny w nim udział przedsiębiorstw. Rzeczywiste

realizowanie celów środowiskowych nie jest możliwe bez inwestycji ochronnych w przedsiębiorstwach.

Udział społeczeństwa przybiera różne formy. Chodzi o udział w procesach decyzyjnych na zasadach określonych w ustawie – Prawo ochrony środowiska, ale też o cały wachlarz innych dobrowolnych działań organizacji ekologicznych, szkół różnych szczebli, jednostek pomocniczych samorządu gminnego, samorządu pracowniczego oraz jednostek ochotniczych straży pożarnych. Gminny program ochrony środowiska powinien być bazą i spoiwem dla tych wielorakich aktywności społecznych.

7.9. Zarządzanie gminnym programem ochrony środowiska

Ustanowienie gminnego programu ochrony środowiska jest pierwszym krokiem w kierunku nowoczesnego zarządzania środowiskiem. Po określeniu zasad, celów i instrumentów następuje faza realizacyjna. Biorąc pod uwagę rozległość wytyczonych w programie zadań konieczne wydaje się powołanie specjalnej jednostki do spraw zarządzania programem: komitetu sterującego.

7.9.1. Jednostka zarządzająca programem

W skład komitetu sterującego wchodzić powinni przede wszystkim pracownicy urzędu gminnego:

- pełnomocnik Burmistrza Miasta (Wójta Gminy) – jako przewodniczący
- kierownicy sekcji tematycznych (w układzie zasobów środowiska, tj. powietrze, woda, powierzchnia ziemi, przyroda – w tym zieleń w jednostkach osiedleńczych, gospodarka odpadami a także pion monitoringu)
- koordynator do spraw kontaktów z podmiotami gospodarczymi
- koordynator do spraw kontaktów z mediami i społeczeństwem (odpowiedzialny za utrzymanie stron „www”)
- członkowie – obserwatorzy, będący przedstawicielami komitetu sterującego programem powiatowym.

Zarządzanie programem musi być otwarte dla społeczeństwa i dlatego szczególnej wagi nabiera dostępność programu poprzez elektroniczne sieci informacyjne (strony „www”). Udział przedstawicieli gospodarki (przemysłu) powinien ułatwić koordynację poziomą, z kolei udział reprezentantów powiatu zapewnić powinien koordynację pionową w skali gmina - powiat.

Komitety sterujące powinny zbierać się co 6 miesięcy (a na żądanie przewodniczącego powinny być wyznaczane sesje nadzwyczajne) i oceniać proces wdrażania programu, formułować propozycje zmian i uzupełnień, wspólnie analizować przyczyny ewentualnych opóźnień.

7.9.2. Ramy czasowe

Ponieważ programy ochrony środowiska służyć mają realizacji polityki ekologicznej państwa, zatem uwzględnić należy potrzebę ich dostosowywania do zmian w tej polityce. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się (zgodnie z art. 14 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska) na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania perspektywiczne obejmują kolejne 4 lata. Zmiany mogą więc wynikać nie tylko z pojawienia się nowych zagrożeń dla środowiska, ale również z odmiennych preferencji ekipy politycznej wyłonionej w toku wyborów. Z tego względu byłoby najlepiej, gdyby takie dokumenty jak polityka ekologiczna państwa oraz programy ochrony środowiska, były przyjmowane na początku kadencji. Ponieważ narzucony ustawą graniczny termin na przyjęcie gminnego programu ochrony środowiska rozmija się z terminem wyborczym, dlatego tak ważna pozostaje sprawa otwarcia programu na zmiany i programowanie dalszego rozwoju metodą kroczącą: 4 lata + 4 lata. Choć zasada ta w ustawie wyrażona jest wyraźnie tylko w stosunku do polityki ekologicznej państwa, została także uwzględniona w programie ochrony środowiska.

Za wykonanie programów formalną odpowiedzialność ponosi Burmistrz Miasta, który co 2 lata sporządza raport z wykonania programu i przedstawia go radzie gminy.

Powyższe uwarunkowania nakazują wyróżnić w perspektywie czasowej wdrażania gminnego programu ochrony środowiska: zarządzanie bieżące z perspektywą 4 lat (2 lata + 2 lata), zarządzanie w perspektywie średniookresowej (4 lata + 4 lata) oraz zarządzanie perspektywiczne (na okres 8 lat + 8 lat).

7.9.3. Operatywna struktura celów środowiskowych

Działalność bieżąca powinna być nakierowana na realizowanie celów ustalonych w programie. Cele powinny być wyrażone w sposób opisowy oraz przy użyciu wskaźników i parametrów opracowanych w naukach szczegółowych (przede wszystkim adekwatnie do kryteriów opisu stanu środowiska w programach monitoringu). Biorąc jednak pod uwagę złożoność tych celów oraz ich wewnętrzne zróżnicowanie należy rozważyć wydzielenie także uproszczonych celów operacyjnych tj. celów wyrażonych w języku niespecjalistycznym (priorytetowych dla obszaru gminy). Kryteria prawne służące do opisu celów, stają się

jednocześnie użytecznymi miernikami dla określenia postępu we wdrażaniu programu, o ile tylko dają się sklasyfikować. Mierniki w przypadku celów opisowych odwołują się do ocen typu szkolnego (realizacja niezadowalająca / zadowalająca / dobra / wzorcowa). Odrębnym miernikiem będzie stopień realizacji planów finansowych (planów wydatków ze źródeł publicznych i prywatnych) w ujęciu kwotowym lub procentowym.

7.9.4. Harmonogram wdrażania gminnego programu ochrony środowiska.

Tab. 18. Harmonogram wdrażania programu ochrony środowiska w Gminie Świeradów Zdrój.

L.p.	Zadania	2004 – 2007 (w tys. zł)	2008 - 2011
1.	Priorytetowe cele środowiskowe:		
	a. ochrona powietrza atmosferycznego	33.880.00	-
	b. ochrona przed hałasem	120.00	-
	c. ochrona zasobów wodnych	8.910.23	-
	d. ochrona walorów przyrodniczych	2.001.334	-
2.	Cele gospodarki odpadami	17.00	-
	Nakłady łącznie	44 928.654	-

7.10. Monitoring

Monitoring kojarzony być może przede wszystkim z tzw. państwowym monitoringiem środowiska. Jest to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania wszystkich informacji o środowisku. Szczegółowe zasady jego funkcjonowania określa ustawa P.O.Ś. (Rozdział 2 Dział IV Tytuł I „Państwowy monitoring środowiska oraz rozpowszechnianie informacji o środowisku”) oraz przepisy ustawy z 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Jest on prowadzony na podstawie:

- wieloletnich programów opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, zatwierdzonych przez ministra właściwego do spraw środowiska,
- programów wojewódzkich, opracowanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, zatwierdzanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w porozumieniu z wojewodą.

System państwowego monitoringu środowiska należy odróżniać od obowiązków w zakresie monitoringu obciążających podmioty korzystające ze środowiska, np. w zakresie gospodarki odpadami dotyczy to zwłaszcza (choć nie tylko) zarządzających składowiskami. Obowiązki w zakresie monitoringu mogą mieć bardzo różny zakres - i niekoniecznie muszą być z tą nazwą bezpośrednio kojarzone. Dotyczy to np. obowiązku prowadzenia badań czy pomiarów albo obowiązku stosowania metodyki referencyjnej. Zakres podobnych obowiązków jest zazwyczaj przedmiotem regulacji odpowiednich ustaw i rozporządzeń wykonawczych. Może być również przedmiotem decyzji administracyjnych o charakterze reglamentacyjnym lub kontrolnym.

Monitoring środowiska polega przede wszystkim na aktywnym zbieraniu informacji. Zapewnienie stałego napływu informacji od podmiotów w rozmaitych formach korzystających ze środowiska jest natomiast elementem zbierania biernego. Podstawowym źródłem takich informacji są wnioski o wydanie niezbędnych decyzji administracyjnych. Nie zawsze są one jednak wymagalne. W wielu wypadkach ustawodawca przewidział tu pewne rozwiązania stanowiące w istocie substytut obowiązku uzyskiwania pozwolenia. Jest to instytucja notyfikacji (obowiązek składania informacji, czy też zgłoszenia). Jej podstawową zaletą jest maksymalne uproszczenie postępowania przy zachowaniu jednocześnie elementów reglamentacyjnych i kontrolno-interwencyjnych. Klasycznym przykładem jest tu obowiązek zgłoszenia pewnych robót budowlanych bez konieczności uzyskiwania pozwolenia na budowę- a więc rozwiązanie od lat znane kolejnym ustawom Prawo budowlane. Instytucja ta znajduje coraz szersze zastosowanie w polskim prawie ochrony środowiska - zwłaszcza w zakresie gospodarki odpadami. Obejmuje to następujące obowiązki:

- składania informacji o wytwarzanych odpadach (art. 17 ustawy o odpadach),
- zgłoszenia do rejestru wykonywania działalności w zakresie gospodarowania odpadami (art. 33 ustawy o odpadach).

Polskie prawo ochrony środowiska przewiduje liczne obowiązki ewidencyjne i sprawozdawcze. Obciążają one przede wszystkim podmioty w różny sposób korzystające ze środowiska. System przepływu informacji wymaga jednak również aktywnego udziału organów administracji publicznej wszystkich szczebli. Jest przy tym obojętne z jakich źródeł pochodzą zebrane informacje - czy z działań własnych organów ochrony środowiska czy też są przekazywane przez właściwe Inspekcje.

8. Finansowanie realizacji Programu Ochrony Środowiska w gminie Świeradów Zdrój.

Podstawowym elementem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój jest ocena zdolności budżetu gminy do współfinansowania oraz wskazanie zewnętrznych mechanizmów finansowania ochrony środowiska dla oszacowanych w poprzednich rozdziałach nakładów inwestycyjnych. Wynikające stąd koszty wdrażania Programu zostaną określone dla okresu 2004 – 2007, tj. dla okresu obowiązującego bezpośrednio po uchwaleniu „Programu...” przez Radę Miasta, zgodnie z art.17 i 18 ustawy Prawo ochrony środowiska. Dla okresów następujących po 2007 roku koszty te powinny być

szacowane dla kolejnych etapów realizacji w ramach działań wynikających bezpośrednio z procesu monitorowania implementacji Programu.

Dotychczas większość zadań ochrony środowiska realizowanych w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój było finansowane zgodnie z ogólnym trendem udziału środków finansowych z różnych źródeł, jaki ukształtował się w Polsce w ciągu ostatnich pięciu lat. Oznacza to, że podstawowym źródłem był budżet samorządu (ok. 55% wartości nakładów inwestycyjnych) oraz fundusze ochrony środowiska (ok. 35% wartości nakładów). Pozostała część przypada na wszelkie inne źródła finansowania. Od 1 maja 2004 roku ze względu na zdecydowanie większy udział potencjalnie możliwych do wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej struktura finansowania przedsięwzięć ochrony środowiska zmieniła się w sposób zasadniczy, bowiem można w szerszym niż dotąd zakresie pozyskiwać dofinansowanie z Funduszu Spójności oraz funduszy strukturalnych.

Najwięcej środków jest dostępna w ramach Funduszu Spójności, jednak jest on adresowany do realizacji dużych przedsięwzięć, o znaczeniu ogólnokrajowym lub ponadregionalnym, o minimalnym koszcie jednolitego programu inwestycyjnego przekraczającym 10 mln €. Z uwagi na brak tak dużych przedsięwzięć w gminie oraz ze względu na inne warunki ograniczające, zakłada się, że poszczególne inwestycje z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój będą mogły być dofinansowywane w ramach pomocy unijnej głównie z funduszy strukturalnych. Zakłada się ponadto, że głównymi źródłami finansowania Programu Ochrony Środowiska będą:

- budżet Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój,
- środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze Unii Europejskiej,
- środki własne przedsiębiorstw komunalnych,
- środki przedsiębiorców przeprowadzających działania restrukturyzacyjne zmierzające do osiągnięcia standardów środowiskowych wymaganych prawem,
- środki banków komercyjnych.

Generalnie inwestycje realizowane w ramach Programu Ochrony Środowiska można podzielić na trzy grupy:

- z dużym udziałem zewnętrznych środków finansowych,
- z niewielkim udziałem zewnętrznych środków finansowych,

- bez udziału finansowania zewnętrznego.

Realizacja inwestycji gminnych bez planowania ich na wiele lat naprzód może stwarzać wiele niebezpieczeństw. Dlatego dla zadań z Programu Ochrony Środowiska proponuje się:

- wyznaczać hierarchię ważności poszczególnych inwestycji dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój (ustalić priorytety) z uwzględnieniem strategicznych interesów społeczności lokalnej oraz wyznaczonych wskaźników ekorozwoju,
- określić optymalny harmonogram realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój z uwzględnieniem dostępności finansowania, koncentracji środków itp. w celu skracania cykli inwestycyjnych i uzyskiwania planowanych efektów w możliwie najszybszych terminach.

Istotą takiego planowania jest uniknięcie niepożądanej sytuacji, jednoczesnego otwierania zbyt wielu frontów inwestycyjnych w stosunku do zdolności finansowania. Przypadkowość w decydowaniu o kolejności inwestycji (brak uzgodnionych kryteriów przy ustalaniu ich kolejności) prowadzić może do nieuzasadnionego przewlekania realizacji poszczególnych inwestycji i podrażania ich kosztów.

Rozważając kwestie finansowania każdej inwestycji, a zwłaszcza komunalnej, współfinansowanej ze środków publicznych, należy brać pod uwagę także inne aspekty. Istotą jest tu nie tylko wybór kolejności realizacji poszczególnych inwestycji w ramach Programu Ochrony Środowiska, ale także fachowa ocena efektywnościowa odnosząca się do zagadnień ekonomicznych i korzyści dla ochrony środowiska. Takie badanie efektywności jest ważne, bowiem zapewnia:

właściwą alokację środków, jakie są do dyspozycji społeczności lokalnej, efektywne wykorzystanie środków finansowych, zwłaszcza publicznych; uzyskiwane w ten sposób oszczędności są równie istotne jak pozyskiwanie środków zewnętrznych realizację podstawowego **wymagania postawionego przez Komisję Europejską** dla wszystkich inwestycji dofinansowywanych z funduszy Unii Europejskiej.

8.1. Ocena wybranych parametrów budżetu gminy Świeradów Zdrój.

Dla potrzeb oceny możliwości finansowania realizacji zadań wynikających z Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój analizie poddano wybrane parametry budżetowe z 2003 r:

- dochody budżetu Gminy,
- wydatki budżetu Gminy,

- wydatki inwestycyjne w budżecie Gminy,
- nadwyżka/deficyt budżetowy,
- udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetu Gminy.

Analiza tych parametrów skłania do następujących wniosków:

- wielkość wydatków budżetowych, w 2003 roku na poziomie **9.992.737** zł jest równoważona dochodami 10.321.237 zł
- wydatki inwestycyjne gminy w 2003 roku ustalono na poziomie **2.704.784** zł co stanowi 27.1% wydatków ogółem, poziom ten należy uznać za dość wysoki; natomiast w okresie prognozy przyjmuje się obniżenie tych wydatków do ok. 15% w latach do 2012 roku wydatków ogółem,
- dotychczasowa polityka budżetowa wskazuje na zrównoważone i odpowiedzialne gospodarowanie środkami gminnymi,
- w latach 2004 – 2007 władze gminy prognozują wydanie na cele inwestycyjne 6.0 mln
- na lata 2008 – 2011 zakłada się również wydanie ok. 6.0 mln zł,

W okresie 2004 - 2011 można wygenerować na cele inwestycyjne w tym związane z ochroną środowiska ok. 12.0 mln zł.

9. CELE STRATEGICZNE

W pracach nad formułowaniem celów strategicznych przyjęto, iż stanowią one stan jaki chcemy osiągnąć w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój w okresie określonym horyzontem czasowym strategii, czyli do 2010 r. Realizacja niżej zamieszczonych celów strategicznych powinna zapewniać trwały, wielofunkcyjny rozwój gminy. Sformułowane zostały następujące cele:

1. ROZWÓJ GOSPODARCZY ZAPEWNIAJĄCY ODPOWIEDNĄ LICZBĘ I STRUKTURĘ MIEJSC PRACY ORAZ ŹRÓDŁA DOCHODÓW MIESZKAŃCOM I BUDŻETOWI GMINY.

2. GMINA Z NOWOCZESNĄ INFRASTRUKTURĄ TECHNICZNĄ I EKONOMICZNĄ.

3. NOWA INFRAKTURA SPOŁECZNA W GMINIE. ODPOWIADAJĄCY STANDARDOM EUROPEJSKIM STAN BAZY MIESZKANIOWEJ ORAZ WARUNKI DLA PEŁNEGO ROZWOJU FIZYCZNEGO, INTELEKTUALNEGO I KULTURALNEGO MIESZKAŃCÓW.

4. CZYSTE ŚRODOWISKO, ŁAD PRZESTRZENNY ORAZ ESTETYKA GMINY.**5. INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW, ICH SILNA IDENTYFIKACJA Z GMINĄ, UTRWALANIE LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ.****6. SPRAWNY SYSTEM OCHRONY BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO I ZASOBÓW GMINY PRZED KLĘSKAMI LOSOWYMI, PRZECIWDZIAŁANIA IM ORAZ LIKWIDACJI SKUTKÓW EWENTUALNYCH KATAKLIZMÓW.**

Jakkolwiek większość działań będzie prowadzona równolegle i część przedsięwzięć służyć będzie realizacji kilku celów równocześnie, to jednak ze względu na ograniczone zasoby finansowe należy ustalić ich najbardziej zasadną hierarchię.

- sprawny, kompleksowy system informacji i promocji gospodarczej,
- wspieranie i rozwój lokalnej przedsiębiorczości w obrębie przemysłu i usług,
- kształtowanie atrakcyjności terenu gminy dla potencjalnych inwestorów wewnętrznych i zewnętrznych,
- stworzenie skutecznego systemu preferencji,
- racjonalna gospodarka gruntami, w tym zasobami leśnymi, poprzez ich ochronę i przeciwdziałanie rabunkowej wycince lasów oraz system zalesiania części słabych gruntów,
- dalsza rozbudowa bazy turystycznej umożliwiającej wdrożenie konkurencyjnej oferty usługowej w zakresie turystyki.

Realizacja celu czyste środowisko, ład przestrzenny oraz estetyka gminy jest niezbędna nie tylko ze względu na potrzebę postępu cywilizacyjnego, ale jest również warunkiem koniecznym dalszego skutecznego rozwoju turystyki.

Infrastruktura techniczna w dziedzinie gospodarki odpadami:

- realizacja Ustawy o porządku w gminie,
- likwidacja dzikich wysypisk,

W dziedzinie poprawy jakości wód powierzchniowych:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej (ścieki komunalne), kontynuacja kanalizacji gminy,

W dziedzinie poprawy czystości powietrza:

- program gazyfikacji gminy,
- modernizacja lokalnych kotłowni,

- propagowanie wprowadzania alternatywnych źródeł energii,

W dziedzinie racjonalnej gospodarki gruntami:

- stworzenie warunków i programu zalesiania i zadrzewiania nieużytków rolnych,
- uregulowanie sprawy wycinki drzew i lasów (system sankcji itp.)
- rozbudowa i modernizacja dróg lokalnych,
- zabieganie o środki na modernizację dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy,

W dziedzinie estetyki i ład przestrzennego w gminie:

- program działań edukacyjnych wśród mieszkańców w celu podniesienia ich świadomości na tym polu,
- zbudowanie system motywacji do większej dbałości o zachowanie porządku i poprawę estetyki m.in. organizacja konkursów na najpiękniejsze zagrody, płoty,
- kontynuacja podjętych już działań związanych z ujawnianiem dzikich wysypisk oraz porządkowaniem gminy.

Preferowane przedsięwzięcia inwestycyjne w zakresie infrastruktury technicznej

- zakończenie wodociągowania gminy,
- budowa oczyszczalni oraz kontynuacja kanalizacji gminy,
- rozbudowa sieci gazowej,
- rozbudowa i modernizacja lokalnych i wojewódzkich dróg na terenie gminy,
- dalsza telefonizacja,
- budowa parkingów i zaplecza usługowego przy drogach.

W zakresie infrastruktury technicznej, niezależnie od stanu realizacji koniecznych przedsięwzięć infrastrukturalnych, niezbędne jest opracowanie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania obiektami infrastrukturalnymi oraz programu racjonalnej gospodarki zasobami mieszkaniowymi gminy.

10. GŁÓWNE CELE ROZWOJU

Główne cele rozwoju są pochodnymi celów strategicznych. Poprzez kreowanie punktów koncentracji atrakcji turystycznych w granicach administracyjnych gminy, powiązanych ze strategicznymi pasmami rozwoju oraz poprzez wewnętrzne powiązania pomiędzy tymi

punktami. Dalsza rozbudowa bazy turystycznej dla skutecznego wdrożenia atrakcyjnej, konkurencyjnej oferty.

Wzbogacenie bazy turystycznej poprzez m.in.:

- rozbudowa kompleksowej oferty usług rehabilitacyjnych poprzez:
- doposażenie sanatoriów w nowoczesny sprzęt ,
- rozbudowa bazy noclegowej dla różnych kategorii klientów (od kwater prywatnych poprzez schroniska do hoteli),
- zagospodarowanie tras dojazdowych (parkingi, mała gastronomia),
- budowę nowych wyciągów narciarskich i nartostrady,
- wytyczenie ścieżek rowerowych o zróżnicowanym stopniu trudności,
- organizacja ścieżek przyrodniczych,
- oznakowanie szlaków,
- rozbudowa sieci gastronomicznej,
- opracowanie propozycji tras wycieczkowych (kilkugodzinnych i całodniowych) oraz informatorów (przewodników),
- poprawa stanu estetyki, czystości, ład u przestrzennego (różne formy oddziaływania)
- wypracowanie oryginalnych propozycji spędzenia wolnego czasu przez gości (USP),
- lepsze niż dotychczas wykorzystanie wszystkich możliwych form turystyki i zaoferowania atrakcji tego terenu
- hipnoterapia,
- produkcja lokalnych pamiątek,
- zintensyfikowanie różnych form promocji oferowanych usług,

11. STRESZCZENIE PROGRAMU

Gmina Miejska Świeradów-Zdrój należy do dobrze zurbanizowanych i zagospodarowanych obszarów Dolnego Śląska. Udział gminy w obciążeniu i zanieczyszczeniu środowiska przyrodniczego regionu jest niewielki. Dlatego też w Programie Ochrony Środowiska dominują cele i kierunki działań nastawione na ochronę środowiska w skali lokalnej. Część jednak wskazanych zadań stanowić będzie realizację celów i kierunków polityki ochrony środowiska zapisanej w „II Polityce Ekologicznej Państwa” oraz w

„Programie Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego”. Dotyczy to w szczególności zadań z zakresu gospodarki ściekowej (ochrona wód w skali ponadlokalnej) oraz gospodarki odpadami, a częściowo także ochrony przyrody, gdyż walory przyrodnicze wychodzą znacznie poza zasięg obszaru gminy.

Uciążliwości wynikające z emisji powietrza i hałasu mają z kolei wymiar lokalny i są rozproszone. Dlatego też określone w Programie cele i kierunki działań dotyczą objęcia ściślejszą kontrolą tych punktów „zapalnych” oraz – w oparciu o wyniki okresowych obserwacji (pomiarów) – sukcesywne ich „wygaszanie” (cele długofalowe), począwszy od najbardziej uciążliwych (krótkookresowe cele i kierunki działań, tj. do roku 2007).

W hierarchii problemów związanych z ochroną środowiska gminy, w której ochrona wód (gospodarka wodno-ściekowa) i gospodarka odpadowa znalazły się na pierwszych miejscach, a ochrona powietrza i ograniczenie uciążliwości hałasowej – na dalszych miejscach, uwzględniono nie tylko zasięg przestrzenny problemu (ponadlokalny/lokalny), ale również przypuszczalną wielkość populacji, jaka jest narażona na daną kategorię uciążliwości środowiskowych. Ponadto, zwłaszcza w określaniu zadań krótkoterminowych, uwzględniono realne możliwości finansowe gminy.

Identyfikacja problemów

Obszary problemowe dotyczą głównie infrastruktury technicznej. Zalicza się do nich przede wszystkim:

- niezadowalający stan techniczny dróg,
- stan gospodarki wodno-ściekowej
- niewystarczająca infrastruktura systemu ochrony przeciwpowodziowej,
- zły stan techniczny zasobów mieszkaniowych.

Obszary problemowe pozostają w ścisłym związku z posiadanymi lokalnymi wartościami zasobów środowiska i koniecznością ich szczególnej ochrony. Dla osiągnięcia przyjętych założeń polityki przestrzennej gminy w dziedzinie kreowania ładu przestrzennego i rozwoju podstawowych, wiodących funkcji, niezbędnym będzie ograniczenie podstawowych zagrożeń środowiskowych oraz konfliktów przestrzennych spowodowanych głównie uciążliwością ruchu kołowego. Do głównych czynników zagrożenia środowiska naturalnego należą:

- komunikacja,
- obecny system gospodarki cieplnej,

- gospodarki ściekowej,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- uszkodzenia lasów.

Zagrożenia związane z komunikacją wiążą się przede wszystkim z wzrastającym ruchem kołowym na terenie gminy. W sposób szczególny wpływa to niekorzystnie na czystość powietrza i warunki bioklimatyczne oraz powoduje nadmierny hałas.

Zagrożenia środowiskowe, związane z gospodarką ciepłą, wiążą się z obecnym systemem ogrzewania miejscowości gminy. Dotyczy to obiektów budownictwa komunalnego i indywidualnego.

Zagrożenia środowiskowe związane z gospodarką ściekową wiążą się głównie z brakiem systemu kanalizacyjnego w niektórych częściach gminy.

Cieki powierzchniowe przepływające przez gminę nie wykazują dużego stopnia zanieczyszczenia.

Zagrożenia środowiskowe związane z uszkodzeniami lasów wynikają głównie z oddziaływania szkodników oraz zanieczyszczeń pochodzących z przyległych regionów i transportu samochodowego.

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Dane uzyskane z Urzędu Miasta Świeradów Zdrój w latach 2003-2004.

Dane uzyskane ze Starostwa Powiatu Lubańskiego – 2004 r.

Karty informacyjne inwestycji realizowanych i planowanych w Gminie Miejskiej Świeradów-Zdrój - Urząd Miasta –2004r.

Ocena stanu czystości rzek Dolnego Śląska w 2003 r. w wybranych punktach pomiarowo-kontrolnych. WIOŚ. Wrocław

Programy wykonawcze do II Polityki ekologicznej Państwa z zadaniami realizowanymi i planowanymi w poszczególnych gminach, 2003.

Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 1999 roku WIOŚ. Wrocław

Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2000 roku WIOŚ. Wrocław

Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2001 roku WIOŚ. Wrocław

Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2002 roku WIOŚ. Wrocław

Strategia rozwoju Miasta Świeradów Zdrój.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, 2000. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Wrocław.

Rocznik statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2003 r., Urząd Statystyczny we Wrocławiu.

LITERATURA

1. Akty Prawne Funduszy Europejskich na lata 2000-2006. *Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Wrocław*
2. Fundusze Unii Europejskiej dla samorządów na inwestycje służące ochronie środowiska, 2003. *Ministerstwo Środowiska. Warszawa*
3. Jendrośka J. (red.), 2001 – Ustawa Prawo ochrony środowiska. Komentarz. *Wrocław*
4. Jerzmański J. (red.), 2002 – Ustawa o odpadach. Komentarz. *Wrocław*
5. Malinowski J. (red.), 1991 – Budowa geologiczna Polski. Tom VII. Hydrogeologia. *Wydawnictwa Geologiczne. Warszawa*
6. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 r. *Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej*
7. Poradnik po Funduszu Spójności, 2003. *Komisja Europejska. Warszawa*
8. Powiatowe i Gminne Plany Gospodarki Odpadami. Poradnik, 2002. *Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002 r.*
9. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego, 2002. *Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Wrocław*
10. Przewodnik po funduszach zagranicznych, 2003. *Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław*
11. Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego, 2002. *Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Wrocław*
12. Rotko J. (red.), 2002 – Prawo wodne. Komentarz. *Wrocław*
13. Zarządzanie i Kontrola Funduszu Spójności, 2003. *Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa*
14. Źródła i zasady finansowania inwestycji w ochronie środowiska w Polsce. Informator. *Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko*

